

Brottsligheten i olika länder

BRÅ

centrum för kunskap om brott och åtgärder mot brott

Brottsförebyggande rådet (BRÅ) verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsförebyggande arbete och rättsväsendets reaktioner på brott.

Denna bok kan beställas hos bokhandeln eller hos
Fritzes Kundservice, 106 47 Stockholm. Telefon 08-690 91 90,
fax 08-690 91 91, e-post order.fritzes@liber.se

Produktion:

Brottsförebyggande rådet, Information och förlag.
Box 1386, 111 93 Stockholm. Telefon 08-401 87 00, fax 08-411 90 75
e-post info@bra.se

BRÅ på Internet: www.bra.se
ISSN 1100-6676, ISBN 91-38-31892-X
Författare: Lars Dolmén
Omslag: Idéhuset

Tryck: Tierps Tryckeri AB, Tierp 2001
© Brottsförebyggande rådet

Innehåll

Förord	5
Sammanfattning	6
Inledning	7
Genomförande och metod	9
Utsatta för brott	14
Samtliga brott	15
Tillgreppsbrott	20
Brott mot person	28
Anmälningbenägenhet och attityder till polisen	36
Skäl att inte polisanmäla	38
Skäl att polisanmäla	38
Bemötande av polis	38
Otrygghet	40
Avslutande kommentar	42
Bilagor	44
Referenser	50
English summary	51

Förord

Hur hög är brottsligheten i Sverige jämfört med i andra länder? Det är en fråga som ofta diskuteras och som brukar väcka stort intresse. Inte bara bland politiker och beslutsfattare utan även hos medier och människor i allmänhet.

För att besvara frågan använder man oftast den officiella kriminalstatistiken i olika länder som utgångspunkt och gör jämförelser utifrån den. Detta har dock visat sig vara svårt eftersom olikheter i bland annat ländernas lagstiftning, vilka brott som ingår i statistiken, hur brotten registreras och hur man räknar brott (vid seriebrottslighet) är stora. Olikheterna är helt enkelt så stora att man inte kommer i närheten av användbara jämförelser med undantag för några enstaka brottstyper. Trots att det är allmänt känt att det är svårt att göra jämförelser baserade på kriminalstatistiken, presenterar medier ibland sådana sammanställningar. I dessa hamnar Sverige ofta i topp – inte beroende på att vi har hög brottslighet – utan därför att Sverige för en mer omfattande kriminalstatistik än många andra länder.

En möjlighet att få en uppfattning om brottsligheten i olika länder är att genomföra jämförbara offerundersökningar i de deltagande länderna. Denna metod har använts fyra gånger sedan år 1989 i den internationella brottsofferundersökningen. I rapporten sammanfattas resultaten från den senast genomförda undersökningen år 1999 i vilken Sverige deltog tillsammans med 16 andra industriländer. Förutom jämförelser av brottsnivåer görs även jämförelser i andra kriminalpolitiskt relevanta frågor.

Rapportens författare är Lars Dolmén, verksam vid BRÅ. Professor Hanns von Hofer vid Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet och docent Marie Torstensson-Levander, avdelningen för psykiatri i Malmö, Lunds Universitet, har lämnat synpunkter.

Stockholm i november 2001

Ann-Marie Begler

Generaldirektör

Jan Ahlberg

Enhetschef

Sammanfattning

Intresset för internationella jämförelser av brottsligheten är stort. Jämförande undersökningar bidrar till förståelsen av brottsligheten i det egna landet och ger möjlighet att identifiera unika och mer generella mönster i brottsligheten. En vanlig metod är att jämföra officiell kriminalstatistik i olika länder. Skillnader i lagstiftning och brottsstatistik gör dock att det i de flesta fall är mycket svårt att jämföra länder.

Som ett led i försöken att hitta jämförbara data skapades den internationella brottsofferundersökningen. Den är konstruerad för att minimera många av de kända problem som påverkar jämförbarheten. Fortfarande finns dock flera betydelsefulla faktorer som gör att resultaten bör hanteras med försiktighet. Det råder emellertid ingen tvekan om att undersökningen för närvarande ger den bästa möjligheten att jämföra andelen personer utsatta för brott i olika länder.

Undersökningen visar att Australien med säkerhet har en *högre* andel personer utsatta för brott än något annat land. Nordirland, Japan och Portugal har med säkerhet en *lägre* andel personer utsatta för brott än övriga länder. Sverige har med säkerhet en lägre andel personer utsatta för brott än Australien men högre än Nordirland, Japan, Portugal, Schweiz, Katalonien (Spanien) och Finland.

Analyserna visar också att skillnaderna mellan Sverige och andra länder i många fall är små. Då endast ett urval av respektive lands befolkning tillfrågas i undersökningen faller skillnaderna mellan många länder inom de gränser som kan accepteras som slumpmässiga variationer. Analyserna av andelen personer utsatta för brott indikerar även att skillnaderna mellan länderna i första hand är en effekt av andra faktorer än enbart vilket land man bor i. Beräkningarna visar att de internationella skillnaderna ofta är små och att risken att utsättas för brott i betydligt högre grad förklaras av variationer i urbanisering än i vilket land man bor i. Risken att utsättas för sexualbrott respektive våldsbrott beror dessutom på offrets ålder, kön och hur mycket man deltar i nöjeslivet.

Inledning

Intresset för internationella jämförelser av brottsligheten är i dag stort. Jämförande undersökningar bidrar både till förståelsen av brottsligheten i det egna landet och ger möjlighet att identifiera unika och mer generella mönster i brottsligheten. Internationella jämförelser av brottslighet är också en viktig del i det utvecklingsarbete som EU bedriver i syfte att finna gemensamma utgångspunkter för brottsförebyggande arbete (EU, 2001).

En vanlig metod är att jämföra officiell kriminalstatistik i olika länder. Data hämtas ofta från statistiksammanställningar där den registrerade brottsligheten, misstänkta eller dömda personer redovisas (se t.ex. Interpol, 1999 eller Newman, 1999). Analyser av kriminalstatistikens innehåll har dock visat hur svårt det är att finna jämförbar information, oavsett om det gäller anmälda brott eller lagförda personer (Europarådet, 1999; Barclay m.fl., 2001). Skillnader i lagstiftning och statistiska bearbetningar gör att det i de flesta fall är mycket svårt att finna jämförbara brott. Europarådets omfattande arbete (1999) för att identifiera detta visar hur stort problemet är. Speciellt tydliga problem kan identifieras för vålds- och sexualbrott.

Som ett led i försöken att finna jämförbara data skapades den internationella brottsofferundersökningen (ICVS¹). Många menar dock att man överdrivit arbetet för att söka jämförbarhet på bekostnad av precision och detaljrikedom i frågorna. Brottsspörsmålen kan i vissa avseenden uppfattas som ytliga. Detta innebär också att undersökningen endast innehåller begränsad information om den intervjuades bakgrund. Däremot innehåller undersökningen ett stort antal följdfrågor riktade till dem som varit utsatta för brott.

Den internationella offerundersökningen är konstruerad för att minimera många av de välkända problem som påverkar jämförbarheten. Det finns fortfarande flera betydelsefulla faktorer som gör att resultaten bör hanteras med viss försiktighet. Det är dock ingen tvekan om att undersökningen ger den bästa möjligheten att jämföra nivåer utsatta för brott i olika länder.

¹ ICVS: The International Crime Victimization Survey.

Syfte

Syftet med denna rapport är framför allt att presentera resultaten från den senast genomförda undersökningen. Avsikten är att beskriva privatpersoners utsatthet för brott och otrygghet, allmänhetens attityder till polis samt vissa brottsförebyggande åtgärder. I rapporten fokuseras intresset på jämförelser mellan de olika länderna samt beskrivning av förändringar mellan de två senaste undersökningarna.

Frågor som belyses är till exempel:

- Hur förhåller sig brottsligheten i Sverige till de andra ländernas brottsnivå?
- Har brottsligheten utvecklats på ett liknande sätt i de olika länderna eller har brottsligheten i Sverige förändrats i någon annan riktning?
- Hur upplevs tryggheten i det egna bostadsområdet och har den förändrats?
- Hur är attityden till polisen och har den förändrats?

Genomförande och metod

Den internationella brottsofferundersökningen är i dag den mest omfattande internationella jämförelsen av privatpersoners utsatthet för brott. Frågeformulär och urvalsmetoder är i hög grad standardiserade, allt för att i så stor utsträckning som möjligt använda likvärdiga mätinstrument i de olika länderna. Undersökningen har genomförts vid fyra tillfällen, åren 1989, 1992, 1996 och 2000.

Den senaste undersökningen omfattar 17 länder, i huvudsak industrialiserade länder i Västeuropa samt USA, Kanada, Japan och Australien. Alla dessa länder har dock inte deltagit i samtliga undersökningar. De olika undersökningarna innehåller därför delvis olika länder. Sedan den första undersökningen år 1989 har sammanlagt 22 olika länder deltagit, samt ett antal städer eller regioner. I den senaste undersökningen ingår till exempel Katalonien (Spanien) i stället för hela Spanien som i 1989 års undersökning. I jämförelse med 1996 års undersökning, då 11 industriländer deltog, har fem länder tillkommit; Australien, Belgien, Japan, Danmark och Portugal. De två senare deltar för första gången. Österrike ingick i 1996 års undersökning men inte i den senaste undersökningen år 2000. Sverige har deltagit i de tre senaste undersökningarna; 1992, 1996 och 2000.

Trots att undersökningen i mycket hög grad genomförs med identiska mätinstrument och datainsamlingsmetoder i de olika länderna finns det flera egenskaper som kan påverka resultaten och därmed jämförbarheten mellan länderna. Förutom de generella problem som alltid präglar intervjuundersökningar av detta slag, som till exempel minnesproblem hos den intervjuade eller medvetna lögner, finns det faktorer som specifikt kan påverka resultaten i den internationella brottsofferundersökningen.

Undersökningen år 2000 genomfördes som telefonintervjuer utom i Nordirland, Polen och Japan där man använde besöksintervjuer. Man ringde upp ett slumpmässigt urval av privata hushåll och ställde frågorna till en utvald individ, 16 år eller äldre. Vissa frågor avsåg individen själv och vissa hela hushållet.

En viktig förutsättning för undersökningen är att datainsamlingsmetoden inte påverkar möjligheten att finna ett representativt urval av befolkningen i landet. Ett sådant möjligt problem är tillgång till telefon. Det finns anledning att anta att personer bosatta i storstäder som saknar tillgång till telefon är mer utsatta för brott än andra individer (Holzman och Piper, 1998). Sparks m.fl. (1977, återgiven i van Kesteren m.fl., 2000) visade även att de som rapporterat brott till polisen var svårare att finna för till exempel intervjuer. Detta skulle därför innebära att man underskattar den verkliga omfattningen av utsattheten för brott. Hur stor konsekvensen är av detta är emellertid svårt att uppskatta.

Ett generellt problem med undersökningar av denna typ är att endast ett urval av befolkningen ingår och socialt marginaliserade grupper, missbrukare

Tabell 1. Deltagande länder efter undersökningsår.

	1989	1992	1996	2000
Australien	•	•		•
Belgien	•	•		•
Danmark				•
England och Wales	•	•	•	•
Finland	•	•	•	•
Frankrike	•		•	•
Holland	•	•	•	•
Italien		•		
Japan ¹	•	•		•
Kanada	•	•	•	•
Nordirland	•		•	•
Norge	•			
Nya Zeeland		•		
Polen ²		•	•	•
Portugal				•
Schweiz	•		•	•
Skottland	•		•	•
Spanien	•			
Katalonien (Spanien)				•
Sverige		•	•	•
Tyskland (Väst)	•			
USA	•	•	•	•
Österrike			•	

Noter:

¹ Alla data är inte tillgängliga för Japan.

² Resultaten för Polen redovisades inte i rapporten från den tredje undersökningen.

eller kriminella ofta saknas. Detta gäller även om andra datainsamlingsmetoder än telefonintervjuer används, till exempel postenkäter. Undersökningar av den registrerade brottsligheten har visat att dessa grupper utgör en inte obetydlig del av dem som begår och även drabbas av brott. Representanter för juridiska personer såsom företag eller institutioner ingår inte heller bland dem som intervjuas.

Bortfallet

Förutom problemet med att inte alla i befolkningen kan nås med telefonintervjuer finns även ett bortfall beroende på att människor inte vill bli intervjuade. Denna felkälla riskerar att påverka jämförbarheten. Här finns det anledning att misstänka att socialt marginaliserade individer, missbrukare eller kriminellt belastade individer är överrepresenterade bland dem som inte besvarar frågorna. I den senaste undersökningen har 64 procent av de utvalda besvarat frågorna och i den första undersökningen år 1989 var motsvarande andel endast 46 procent. Skillnaderna mellan länderna är likaså tydlig, hög andel

svarande finns i Finland och Japan där 77 respektive 74 procent besvarat frågorna. En låg andel svarande finner man framför allt i Frankrike där endast 45 procent svarat. Sverige hade 66 procent svarande, det vill säga något över genomsnittet i undersökningen.

Bortfallet utgör ett problem om det finns en tendens till att de, som inte vill besvara frågorna, är mer brottsutsatta (eller mindre) än de som deltar i undersökningen. Huruvida nivån på bortfallet utgör ett problem är i detta fallet svårt att bedöma eftersom några detaljerade bortfallsanalyser inte genomförts. På nationell nivå kan man dock se att bortfallets storlek samvarierar svagt negativt med andelen utsatta för brott, det vill säga ett högt bortfall samvarierar med låg andel utsatta för brott². Det kan därför inte uteslutas att variationerna i bortfallet kan ha inflytande över resultaten och därmed jämförbarheten.

Kulturellt betingade tolkningar möjliga

Det finns även ett visst utrymme för kulturellt betingade tolkningar av frågor. Man kan inte utesluta att frågor som rör utsatta för sexualbrott eller sexuella händelser kan tolkas på olika sätt beroende på synen på sexualitet. Det kan heller inte uteslutas att frågor som rör våldsbrott inom familjen eller lindrigare våld och hot besvaras i olika grad i olika länder. Det finns dock ingen information i undersökningen om detta varierar på ett systematiskt sätt mellan länderna och därmed i vilken utsträckning det kan påverka resultaten.

Även brott som skett utomlands ingår

Alla brott som rapporteras behöver inte ha skett i det egna landet. Uppgifter om den senaste rapporterade händelsen visar att åtta procent av samtliga rån, åtta procent av stöld från person och fyra respektive två procent av sexualbrott eller misshandel skett utomlands. En mindre andel av tillgreppsbrotten (fordonstillgrepp samt bostadsinbrott) har dock skett utomlands. Dessa brott utgör inte något generellt stort problem eftersom de utgör mindre än tre procent av samtliga redovisade brott. Det kan dock finnas anledning att uppmärksamma detta, speciellt då man studerar variationer i andelen personer utsatta för rån, stöld av personlig egendom och sexualbrott. Resultaten visar till exempel att Sverige ofta har en hög nivå. En fjärdedel av de rån som rapporteras av boende i Danmark eller i Schweiz har skett utomlands och 19 procent av svenskarna som varit utsatta för rån har blivit rånade utomlands.

Högst andel sexualbrott som skett i utlandet rapporterar svenskar och schweizare, i båda fallen åtta procent av de kvinnor som utsatts för dessa

² Beräkningar av samvariationen för alla länder som deltagit i någon av undersökningarna visar att sambandet är svagt ($r = -0,19$, ej signifikant). Ser man enbart till resultaten från den senaste undersökningen är sambandet något starkare, dock ej signifikant ($r = -0,44$).

brott. Misshandel och hot ger en liknande bild; fem procent av intervjuade personer i Schweiz uppger att brottet skett i utlandet. Motsvarande andel för Sverige, Danmark och Skottland är fyra procent.

Dessa felkällor eller problem kan vara besvärande och begränsar i viss mån möjligheterna till detaljerade jämförelser. Det innebär att resultaten inte ska betraktas förutsättningslöst utan bör hanteras med ett visst mått av försiktighet. Fördelarna med undersökningen, framför allt standardiseringen av urvalsmetoder och frågeformuleringar, väger dock över. Detta gör att den internationella brottsofferundersökningen måste betraktas som den bästa möjligheten till internationella nivåjämförelser av brottsligheten som finns tillgänglig idag.

Urvalsstorleken är betydelsefull

Urvalets storlek är, förutom datainsamlingsmetoden och bortfallets storlek, ett kritiskt moment i undersökningen. Urvalsstorleken är visserligen tillräckligt stor för att tillfredsställa de mest elementära analyskraven, men eftersom syftet med undersökningen är att uttala sig om respektive lands brottsnivå finns det alltid en osäkerhet förknippad med att fråga enbart ett urval av befolkningen. De urvalsstorlekar som använts i undersökningen begränsar också möjligheterna att genomföra detaljerade analyser av undergrupper i

Tabell 2. Översikt av undersökningsmetod och urvalsstorlek i undersökning år 2000.

	Antal personer urvalet	Antal svarande personer	Andel svarande (%)	Metod
Australien	3 468	2 005	58	CATI
Belgien	4 326	2 402	56	CATI
Kanada	3 655	2 078	57	CATI
Katalonien (Spanien)	4 000	2 909	73	Trad. telefonintervju
Danmark	4 552	3 007	66	CATI
England och Wales	3 422	1 947	56	CATI
Finland	2 310	1 783	77	CATI
Frankrike	2 208	1 000	45	CATI
Japan	3 000	2 211	74	Besöksintervju
Holland	3 459	2 001	58	CATI
Nordirland	1 930	1 565	81	Besöksintervju
Polen	6 714	5 276	78	Besöksintervju
Portugal	3 569	2 000	56	CATI
Skottland	3 546	2 040	58	CATI
Sverige	3 008	2 000	66	CATI
Schweiz	6 494	4 234	65	CATI
USA	1 656	1 000	60	CATI

Noter:

CATI: Telefonintervju med hjälp av dator, Computer Assisted Telephone Interviewing.

datamaterialet. Den svenska undersökningen omfattar 2 000 svarande personer och den amerikanska endast 1 000. Detta leder till att flera resultat baserade på undergrupper kan vara osäkra och i vissa fall mycket osäkra. Frågor angående sexualbrott ställdes till exempel endast till kvinnorna i undersökningen, det vill säga cirka halva urvalet.

Urvalsstorleken påverkar precisionen i resultaten. En konsekvens av detta är att man inte kan fästa för stor vikt vid små skillnader i de faktiska resultaten, det vill säga i de procentandelar som erhålls för respektive land (så kallade punktskattningar). Man måste även inkludera det osäkerhetsutrymme som blir följderna av att man enbart tillfrågar ett mycket begränsat urval av befolkningen. Av det skälet presenteras resultaten i denna rapport i form av intervall (så kallat konfidensintervall) som man med viss säkerhet³ kan påstå att den verkliga andelen personer utsatta⁴ för brott i respektive land befinner sig inom. Relevanta jämförelser mellan länderna bör alltså baseras på en jämförelse mellan dessa intervall.⁵

För att man ska kunna vara säker på att det finns en skillnad mellan två länder måste alltså de två ländernas intervall vara ömsesidigt uteslutande. De får inte vara överlappande. Om de går i varandra kan man inte utesluta att det i realiteten inte föreligger någon skillnad mellan länderna. Förutom intervallen redovisas även punktskattningarna, det vill säga andelen utsatta i det urval som svarat på frågorna.

³ 95 procent används i denna undersökning.

⁴ Egentligen andel utsatta av de som ingår i urvalsramen (telefonabbonenter). Bortsett från eventuell snedvridning genom bortfallet samt genom andra ej beräkningsbara felkällor.

⁵ I de följande figurerna åskådliggörs det svenska intervallet med två streckade linjer. Alla länder vars andel personer utsatta för brott faller innanför dessa gränsvärden bör betraktas som likvärdiga med den svenska nivån.

Utsatta för brott

I undersökningen ställdes elva frågor avseende utsatthet för tillgreppsbrott respektive våldsbrott. De första avser brott som någon i hushållet varit utsatt för medan de senare endast avser de brott som personen själv varit utsatt för. Majoriteten av resultaten som presenteras avser händelser som utspelat sig under år 1999. Därutöver ställdes i undersökningen frågor om anmälningsbenägenhet, otrygghet och rädsla, uppfattning om polisen, brottsförebyggande åtgärder samt attityder till straff. Följande brott ingår i undersökningen;

- Stöld av eller från bil samt skadegörelse på bil
- Stöld av motorcykel
- Cykelstöld
- Bostadsinbrott
- Våldtäkt, sexuellt ofredande eller sexuellt stötande beteende⁶
- Rån
- Misshandel
- Hot
- Stöld av personlig egendom, till exempel fickstöld

Eftersom en viktig del av undersökningen är jämförbarheten över tid, är antalet förändringar i frågeformuläret begränsat. I undersökningen år 2000 har en fråga inkluderats som rör personer utsatta för våld eller hot av någon som personen känner väl. Syftet är att bättre kunna mäta våld inom familjen. I övrigt är frågorna identiska med dem som användes i de tidigare undersökningarna (se Brå, 1999).

⁶ Frågor om utsatthet för sexualbrott riktar sig enbart till kvinnor i urvalet.

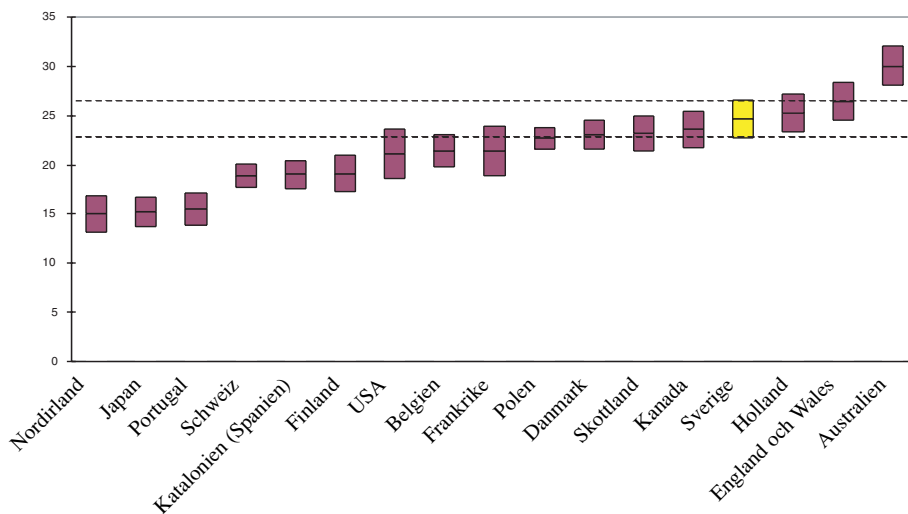
Samtliga brott

För att belysa den övergripande risken att utsättas för brott redovisas andelen personer utsatta för samtliga brott som ingår i undersökningen. Det är viktigt att poängtera att begreppet samtliga brott har en speciell innebörd i denna undersökning eftersom endast ett urval av alla tänkbara brott ingår. Med ett annat urval av brott skulle man kunna få en annan bild. Detta innebär dessutom att innehållet i "samtliga brott" varierar mellan olika länder. I vissa länder är bilstölder frekvent och i andra är det till exempel cykelstölder. Risken att utsättas för brott generellt, är dock i stor utsträckning en konsekvens av risken att utsättas för tillgreppsbrott, framför allt fordonsrelaterade brott.

I figur 1 redovisas de intervall som anger mellan vilka högsta och lägsta värden andelen brottsoffer i respektive land med viss säkerhet kan ligga. Endast om intervallen är ömsesidigt uteslutande kan man alltså med fog påstå att det föreligger en tydlig skillnad. Om intervallen däremot går i varandra vet man inte om det ena landet har en högre andel brottsoffer än det andra. I figurerna redovisas också punktskattningarna, det vill säga andelen utsatta för brott bland dem som besvarat frågorna.

Resultaten visar att Australien med säkerhet har en högre andel personer utsatta för brott än samtliga andra länder förutom England och Wales. Samtidigt bildar Nordirland, Japan och Portugal en grupp som har en lägre andel utsatta personer än samtliga övriga länder. När det gäller Sverige kan man alltså påstå att vi har en högre andel utsatta för dessa brottstyper än Nordirland, Japan, Portugal, Schweiz, Katalonien (Spanien) och Finland och att det bara är Australien som med säkerhet har en högre andel än Sverige.

Figur 1. Andel personer utsatta för något av de studerade brotten i respektive land, år 1999.

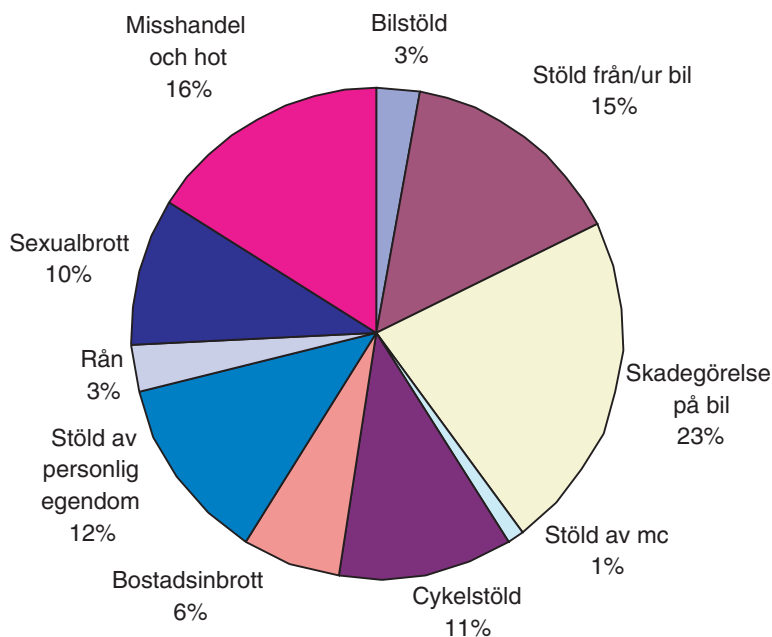
Antal brott i relation till andel personer utsatta för brott

Ser man till antalet brott som redovisas av de brottsutsatta personerna och sätter det i relation till andelen brottsoffer får man en uppfattning om i hur hög grad brottsligheten är koncentrerad till vissa individer (som offer), se bilaga 1. Störst skillnad mellan de två måtten är det i USA där antalet brott per 100 invånare är väsentligt högre än enbart andelen brottsutsatta personer. Detta kan tolkas som att brottsligheten är mest koncentrerad till en mindre grupp i USA. Det motsatta gäller framför allt i Danmark och Kanada där andelen relativt sett är hög jämfört med antalet brott per invånare. Sverige har en likartad nivå i båda dessa avseenden, vilket innebär att risken att utsättas för brott är förhållandevis hög men jämnt fördelad mellan individerna i undersökningen.

Brottsstruktur

Figur 2 visar att bilrelaterade händelser såsom bilstöld, stöld från bil samt skadegörelse på bil, utgör en förhållandevis stor andel av den redovisade brottsligheten i länderna. Drygt 40 procent av de redovisade brotten är något av dessa tre bilbrott. Därutöver visar sammanställningen att vålds- och sexualbrott tillsammans svarar för drygt en femtedel av samtliga brotts handlingar.

Figur 2. Brottsstruktur efter typ av brott, samtliga länder år 1999.

Sexualbrotten utgörs till största del av lindrigare händelser som hot och sexuellt stötande beteende och i mindre grad av allvarliga brott som sexuellt våld.

Ett sätt att sammanfatta respektive lands brottslighet är att konstruera en profil där respektive brottstyp redovisas efter andel av landets sammanlagda brottslighet. Tabell 3 visar det sammanlagda antal brott som redovisas i länderna under år 1999.

Tabell 3. Andel (%) brott efter brottstyp av samtliga brott i respektive land, år 1999.*

Land	Bilstöld samt stöld ur bil	Skade- görelse på bil	Cykel- stöld och mc-stöld	Bostads- inbrott	Vålds- brott och sexual- brott	Stöld av personlig egendom
Australien	18	20	4	15	29	14
Belgien	14	23	15	17	19	13
Kanada	20	15	10	13	27	15
Katalonien	25	38	4	7	14	12
Danmark	14	13	26	13	21	12
England och Wales	19	23	6	12	30	10
Finland	11	16	19	6	36	13
Frankrike	23	31	6	8	24	9
Japan	8	26	40	13	11	2
Holland	12	26	21	10	19	12
Nordirland	20	25	10	11	22	11
Polen	21	23	10	10	20	16
Portugal	29	33	4	13	14	8
Skottland	16	30	6	9	28	12
Sverige	19	14	21	7	24	16
USA	20	22	7	15	20	16
Genomsnitt	18	24	13	11	22	12

* Schweiz ingår inte i denna sammanställning på grund av bristande datamaterial.

Sverige ingår tillsammans med Holland, Japan och Danmark i en grupp med framför allt en hög nivå av cykelstölder och stöld av motorcykel. Dessa länder har relativt sett få bilrelaterade brott. Japan skiljer sig dock från de andra genom en väsentligt mycket lägre brottsnivå. De stora variationerna i antalet stölder är till stor del en spegling av variationer i ägandet av cyklar.

Frankrike, Katalonien (Spanien) och Portugal bildar en grupp med förhållandevis hög andel bilrelaterade brott, det vill säga stöld av eller från bil samt skadegörelse på bil.

Finland, England och Wales, Australien, Skottland och Kanada kan sägas bilda en grupp där en hög andel vålds- och sexualbrott dominerar brottsstrukturen. Dock bör man komma ihåg att det finns stor variation inom denna brottskategori. Sexualbrott utgör till exempel den största delen av brottsligheten i Finland medan brottsligheten i de andra länderna i denna grupp till största delen utgörs av misshandel eller hot.

I förhållande till den genomsnittliga brottsstrukturen i undersökningen utgör bostadsinbrott en relativt sett stor andel av brottsligheten i USA, Belgien och Australien. Bilrelaterade brott utgör visserligen en större andel av brottsligheten även i dessa länder men andelen bostadsinbrott är i dessa tre länder märkbart högre än genomsnittet.

Trender mellan undersökningarna

Risken att utsättas för brott har förändrats under det decennium som gått sedan undersökningarna började genomföras. Det är dock inte meningsfullt att dra några mera vittgående slutsatser för utvecklingen under hela tidsperioden; dels på grund av att "trenden" endast baseras på fyra mätpunkter, dels på grund av att olika länder ingår vid olika tillfällen. Endast fyra länder har deltagit i samtliga fyra undersökningar, se tabell 1⁷. En slutsats är dock att brottsligheten i dag ligger på en nivå i paritet med 1989 års undersökning men att brottsligheten var något högre åren däremellan. Detta mönster gäller oavsett om beräkningen baseras på uppgifter avseende de olika länder som deltagit i de olika undersökningarna eller på de fyra länder som deltagit vid samtliga fyra tillfällen. Sverige avviker från detta mönster genom att brottsligheten ökat något mellan åren 1995 och 1999 (brott per 100 invånare⁸). I alla andra länder minskar brottsligheten mellan de två senaste undersökningarna.

Av tabell 4 framgår även att brottsligheten ökade markant i England och Wales mellan åren 1988 och 1991 (förändringen är statistiskt säkerställd). Detta kan till största delen hänföras till en fördubbling av brotten stöld från bil respektive skadegörelse på bil. Visserligen sammanfaller detta med en viss ökning av andelen intervjuade som uppger att hushållet har bil, men den ökningen är inte av en sådan omfattning att enbart detta skulle kunna förklara brottsökningen. Ökningen av brottsligheten i Skottland beror till största delen på en ökning av de bilrelaterade brotten men även på att stöld av personlig egendom och misshandel ökar. Även i Sverige har en del av brottsökningen mellan åren 1995 och 1999 genererats av en ökning av de bilrelaterade brotten samt en ökning av stöld av personlig egendom. Resultaten visar även att den sammanlagda brottsligheten successivt minskat i USA. Detta beror inte på någon enskild brottskategori utan på en mer generell minskning av samtliga brottstyper utom stöld av personlig egendom.

Även om dessa förändringar har viss betydelse för respektive land är brottsstrukturen i stort sett densamma i den senaste undersökningen som i de tidigare. Andelen cykelstölder är i Sverige år 1999 dock något lägre i jämförelse med undersökningen år 1995 och samtidigt är inslaget av bilrelaterade

⁷ USA har dessutom deltagit i samtliga undersökningar men på grund av brister i data kan inte 1992 års uppgifter användas för denna beräkning.

⁸ Denna beräkning omfattar samtliga brott exkl. försök till bostadsinbrott. Försök till bostadsinbrott finns inte särredovisat i 1989 års undersökning.

brott något högre. I Australien, Frankrike, Skottland samt i England och Wales har andelen bilrelaterade brott minskat samtidigt som andelen miss-handelsbrott och hot ökat sin andel av den sammanlagda brottsligheten. I övrigt är skillnaderna mellan de två senaste undersökningarna relativt små.

Förändringar i brottsstrukturen har inte heller någon avgörande betydelse för utvecklingen av den generella brottsnivån. Samtliga studerade brott utvecklas på ett liknande sätt i de fyra undersökningarna. En detaljerad granskning av variationerna mellan länderna visar att förändringarna mellan undersökningarna till stor del kan förklaras av generella förändringar i framför allt bilrelaterade brott samt i viss utsträckning cykelstölder. En mindre del av förändringarna kan även förklaras av förändringar i sexualbrott samt miss-handel eller hot. Detta gäller framför allt i Finland mellan åren 1988 och 1991 samt mellan 1995 och 1999 och i Sverige mellan åren 1991 och 1995.

Tabell 4. Samtliga redovisade brott per 100 invånare åren 1988, 1991, 1995 och 1999. Beräkningarna i denna tabell baseras enbart på de länder som deltagit i minst tre undersökningar. Signifikanta ($p < 5\%$) förändringar markerade ().*

Land	1988	1991	1995	1999
Australien	59,2	56,1 *	-	54,3
Belgien	30,0	29,8	-	33,3
Kanada	47,9	51,3	44,1 *	40,4 *
England och Wales	28,7	51,9 *	56,5 *	54,5
Finland	22,2	34,1 *	30,4 *	28,6 *
Frankrike	31,6	-	42,9	33,9 *
Holland	46,8	55,2 *	58,5 *	48,1 *
Nordirland	24,2	-	26,1	22,6 *
Polen	-	42,9	41,4	39,7
Skottland	29,3	-	42,9	41,1 *
Sverige	-	34,7	44,2 *	45,6
USA	61,4	-	46,8	39,5 *
Medelvärden:				
6 länder, 88/91	39,1	46,4 *		
6 länder, 91/95		45,0	45,9	
10 länder, 95/99			43,4	39,4 *
4 länder, 88/99	36,4	48,1 *	47,4	42,9 *

Noter: Antalet stölder från bil år 1999 i Finland är estimerad, se van Kesteren m.fl., 2000.

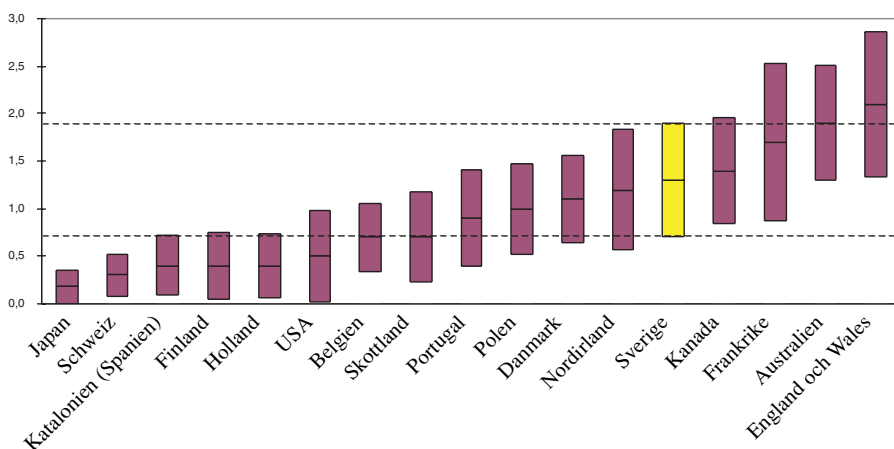
Tillgreppsbrott

Bilstöld

I genomsnitt uppger 1,2 procent av samtliga bilägare i undersökningen att de fått sin bil stulen under år 1999⁹. Japan och Schweiz kan med säkerhet sägas ha en lägre andel personer utsatta för bilstöld än flertalet andra länder. För Sveriges del tyder resultaten på att vi har en något större andel bilägare som blir utsatta för bilstöld än genomsnittet bland de deltagande länderna. Det finns inget land som bevisligen har en högre andel än Sverige. Vid jämförelser land för land kan man bara med säkerhet säga att svenska bilägare är mer utsatta än bilägarna i Japan och Schweiz.

I figur 3 finns även punktskattningarna markerade. Dessa visar då den andel bland de svarande (bilägare) i respektive land som uppgivit att de utsatts för bilstöld. Det finns dock anledning att vara försiktig med dessa punktskattningar eftersom de inte ger en fullständig bild av landets brottnivå. Med utgångspunkt från punktskattningen och osäkerhetsintervallet kan man påstå att det mest troliga är att Sverige har en lägre andel offer än England och Wales. Det motsatta gäller vid en jämförelse mellan Sverige och USA. Det är troligt att Sverige har fler brottsutsatta än i Danmark och det är även mycket troligt att Sverige har fler brottsutsatta bilägare än Finland.

Figur 3. Andel (%) personer utsatta för bilstöld under år 1999, av bilägare i respektive land¹⁰.

⁹ Andelen personer utsatta för samtliga brott efter brottstyp och undersökningsår i respektive land, redovisas i bilaga 2.

¹⁰ I figurerna är konfidensintervallet kring den svenska andelen bilägare utsatta för bilstöld markerat med streckade linjer.

Stulna bilar som återfinns

Det är väl känt att de flesta bilar stjäls antingen för en kortare tids användning eller för att säljas hela eller i delar. En del fordon försvinner förmodligen som ett led i ett försäkringsbedrägeri. Under senare år har exporten av stulna bilar till framför allt Östeuropa diskuterats som förklaring till det ökade antalet bilar som försvinner (Mayhew och van Dijk, 1997). Resultaten från offerundersökningen visar dock att totalt cirka 70 procent av de stulna bilarna återfinns efter en tid. Högsta redovisade nivån återfunna fordon har Sverige med 97 procent. I Danmark uppgav 96 procent av de utsatta personerna att fordonen återfunnits, i Portugal 88 procent, i Australien 85 procent och i USA 80 procent. Lägst andel återfanns i Polen, 47 procent, Japan redovisade 61 procent och Belgien 65 procent återfunna bilar. Detta mönster är detsamma som i de tidigare undersökningarna; samma länder har hög respektive låg andel återfunna fordon.

Upprepad utsatthet

Nio procent av de utsatta personerna uppgav att de varit utsatta för bilstöld mer än en gång under år 1999. Nästan samtliga uppgav att de varit utsatta för brott två gånger under året. De internationella skillnaderna är i detta avseende mycket små. Det finns inget land där andelen upprepat brottsutsatta bilägare är väsentligt annorlunda än i andra länder.

Hur allvarligt man ser på bilstölder

I de fall personen uppgav att han/hon varit utsatt för brott ställdes följdfrågor om hur allvarligt de uppfattade brottet. Majoriteten uppgav att de uppfattat bilstölden som ett allvarligt brott. Drygt 80 procent av de brottsutsatta som deltagit i undersökningen uppgav att de betraktade brottet som allvarligt eller mycket allvarligt. Detta är den högsta andelen för samtliga typer av brott. Det är alltså vanligare att de som utsatts för bilstöld betraktar detta brott som allvarligt eller mycket allvarligt än vad fallet är bland personer utsatta för något annat brott.

Det finns ett svagt samband såtillvida att de som uppgav att de inte återfunnit fordonet i högre grad än andra uppfattar brottet som allvarligt. Det finns dock ingen samvariation mellan uppfattningen om hur allvarligt brottet är och viljan att anmäla brottet till polisen. Personer utsatta för bilstöld har den högsta genomsnittliga anmälningsbenägenheten av samtliga studerade brottstyper.

Urbanisering

All tillgänglig forskning visar att risken att utsättas för brott till stor del är en konsekvens av urbaniseringsgrad, det vill säga ju större stad man bor i desto

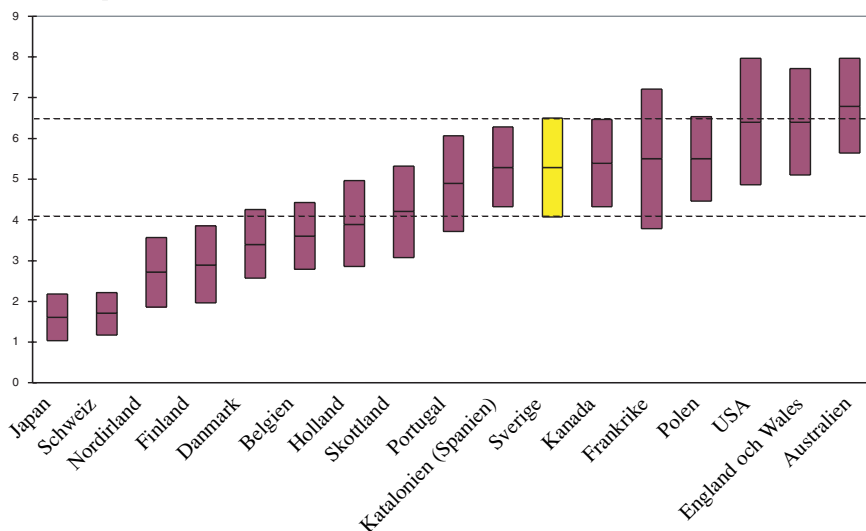
större är risken att utsättas för brott. Detta gäller för nära nog alla typer av brott i alla industriländer. I denna undersökning visar en statistisk analys¹¹ av utsatthet för bilstöld att skillnaderna mellan länderna blir mycket små om man konstanthåller för effekten av urbaniseringen. Risken att utsättas för bilstöld är väsentligt mycket högre i storstäder än i andra områden, oavsett vilket land man bor i. Det innebär att risken att utsättas för bilstöld i första hand är en konsekvens av urbaniseringen och i mindre grad av vilket land man bor i.

Stöld från bil

I Sverige är stölden ur bilar den antalsmässigt största brottstypen i statistiken över anmälda brott. Denna undersökning visar även att det är en vanlig brottstyp i många länder. De intervjuade fick besvara frågan om de utsatts för stöld från fordonet. Frågan inkluderar händelser som stöld av objekt i bilen som kläder eller väskor, delar i bilen, till exempel bilstereo eller delar från bilen, till exempel speglar. I likhet med tidigare undersökningar visar resultaten att detta är betydligt vanligare än att få sin bil stulen. I genomsnitt uppger 4,6 procent av fordonsägarna att de varit utsatta för stöld från fordonet under år 1999.

Även här kan man se att flera länder har liknande brottsnivåer. Skillnaden mellan de tio länderna med de högsta uppmätta brottsnivåerna är statistiskt sett relativt liten. Boende i Australien har den högsta redovisade andelen

Figur 4. Andel (%) personer utsatta för stöld från bil under år 1999, av bilägare i respektive land.

¹¹ Multivariat logistisk regression, se bilaga 3.

brottsutsatta personer. Med säkerhet kan man dock bara säga att Australien har en högre andel än de åtta lägst placerade länderna i rangordningen, det vill säga Skottland, Holland, Belgien och Danmark. Schweiz och Japan avviker genom väsentligt lägre utsatthet än andra länder. Dessa två länder har med säkerhet en lägre nivå stölder från bilar än samtliga länder utom Nordirland och Finland.

Sverige har en brottsnivå något över genomsnittet; 5,3 procent av fordonsgäarna har varit utsatta för dessa brott. Skillnaden jämfört med genomsnittet i andra länder är inte statistiskt säkerställd. De uppmätta skillnaderna mellan Sverige och en stor del av de övriga länderna¹² är också obetydlig.

Upprepad utsatthet

En förhållandevis hög andel brottsutsatta bilägare uppger att de varit utsatta för stöld från bilen flera gånger under år 1999. Av knappt 1 600 personer i alla länder som varit utsatta för brottet uppger närmare en fjärdedel (22 %) att de varit utsatta mer än en gång under året. Det finns också vissa skillnader mellan länderna i detta avseende. När det gäller personer som varit utsatta för brott flera gånger är andelarna höga i Portugal (32 %), Skottland (27 %), Polen (26 %) och Sverige (26 %). Låga andelar finns i Japan (6 %) och i Finland (8 %).

En mindre del av individer, som varit utsatta för stöld från bilen, har även varit utsatta för bilstöld, dock vid ett annat tillfälle. Av de sammanlagt 1 600 personer som uppger att de varit utsatta för stöld från bilen har knappt 100 eller 5 procent även varit utsatta för bilstöld under år 1999. Högst andel utsatta för båda brotten finns i Danmark (14 %) och England och Wales (12 %). Därutöver är skillnaderna mellan länderna mycket små.

Urbanisering

En analys av den individuella risken att utsättas för stöld från bil visar samma resultat som i den analys som gjorts för bilstölderna. Det betyder att risken att utsättas för brott till största delen är en konsekvens av urbaniseringsgraden och i mindre grad av i vilket land man bor.

Andelen personer utsatta för brottstyperna samvarierar svagt, det vill säga i de länder där en hög andel bilägare uppgav att de varit utsatta för bilstöld uppgav även en hög andel att de varit utsatta för stöld från bil¹³. I Frankrike och Nordirland är emellertid andelen personer utsatta för bilstöld hög medan andelen utsatta för stöld från bil är låg. Det motsatta gäller för USA och Katalonien (Spanien) där andelen bilägare utsatta för stöld från bil är hög medan andelen utsatta för bilstöld är förhållandevis låg.

¹² Skottland, Portugal, Katalonien (Spanien), Kanada, Polen, Frankrike, USA och England och Wales.

¹³ $r = 0,64$, $p < 0,01$, $n = 17$.

Bilbrotten i relation till samtliga brott

Den tidigare diskussionen om den sammanlagda brottsligheten i länderna (totalt andel utsatta personer) visar att den till viss del är en konsekvens av de fordonsrelaterade brotten. Länder med ett högt antal personer utsatta för bilbrott tenderar att även få en hög totalbrottslighet och omvänt. Resultaten visar att 84 procent av dem som utsatts för något bilbrott har endast varit utsatta för ett av brotten under år 1999. Av samtliga som uppger att de drabbats av något av de tre bilbrotten uppger endast 0,9 procent att de varit utsatta för alla tre typerna av bilbrott under år 1999.

Drygt 15 procent av dem uppger att de varit utsatta för två av de tre brotten och de flesta av dessa uppger att de varit utsatta för både stöld från bil och skadegörelse på bil. Frågorna i undersökningen är formulerade så att man inte ska "dubbelräkna" bilbrott som sker vid samma tillfälle, det vill säga skadegörelse som uppkommer vid en bilstöld ska inte räknas. Brott som sker vid olika tillfällen men på samma fordon ska naturligtvis räknas som olika brott. Sammanfattningsvis torde därmed inverkan av seriebrottslighet vid bilbrotten inte vara betydande.

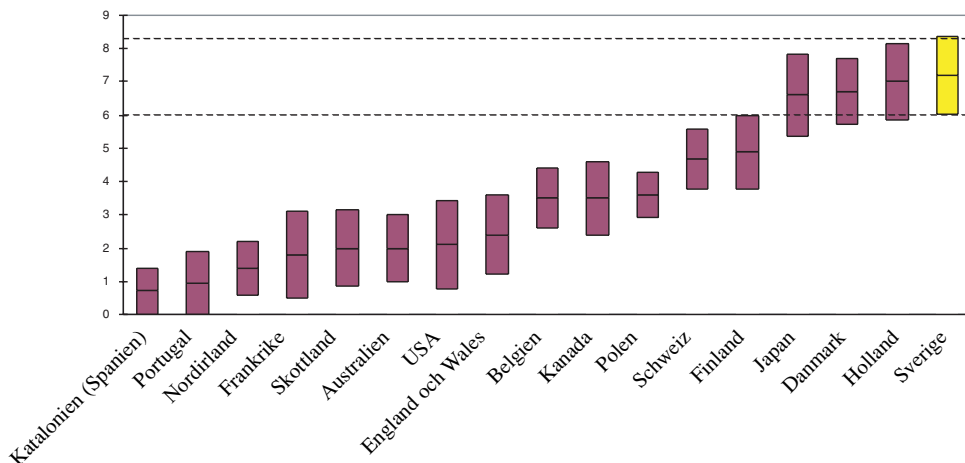
Stöld av motorcykel

När det gäller frågan om någon i familjen fått en motorcykel, moped eller skoter stulen under det senaste året, uppgav i genomsnitt 0,3 procent av fordonsägarna att de varit utsatta för detta brott. De högsta redovisade andelarna utsatta fann man i Japan, Danmark, Holland och Katalonien (Spanien). Även om Japan generellt sett har relativt låg nivå utsatta för brott är andelen utsatta för detta brott relativt hög; 1,0 procent av fordonsägarna uppger att de varit utsatta under det senaste året. I Sverige uppger 0,4 procent av fordonsägarna att de varit utsatta för stöld av motorcykel under det senaste året. Sammanställningen av andelen utsatta för mc-stöld visar dock att skillnaderna mellan länderna är mycket liten¹⁴ och att differenserna ligger väl inom de intervall som anger mellan vilka värden respektive lands "faktiska" nivå ligger.

Samtidigt visar resultaten att en minoritet av hushållen äger något av dessa fordon. Högst andel, 33 procent, återfinns i Japan I Sverige är motsvarande andel cirka 20 procent. Den relativa fördelningen av andelen drabbade fordonsägare speglar förhållandevis väl ägandet av dessa fordon. I länder där motorcyklar, mopeder och skotrar är vanliga är också andelen brottsutsatta fordonsägare högre än i andra länder.

¹⁴ Se bilaga 2.

Figur 5. Andel (%) personer utsatta för cykelstöld under år 1999, av fordonsägare i respektive land.

Cykelstöld

Cykelstölder är en mycket vanlig brottstyp i Sverige och i några andra länder där cyklar används mycket som i Holland, Danmark och Japan. Generellt är dessa brott något vanligare än bilstöld. I genomsnitt uppger 3,2 procent av dem som äger en cykel att de varit utsatta för cykelstöld. De cykelanvändande länderna Sverige, Holland, Danmark och Japan intar en särställning när det gäller andelen cykelägare som utsatts för cykelstöld. Andelen i dessa fyra länder är med säkerhet högre än motsvarande andel i samtliga övriga länder, med ett visst undantag för Finland och Schweiz. Påtagligt låga risker har boende i Katalonien (Spanien) och Portugal.

Samband mellan cykel- och bilstölder

Tidigare analyser har visat att det finns ett omvänt samband mellan andelen bilägare utsatta för bilstöld och andelen utsatta för cykelstöld, även när hänsyn tas till skillnader i urbanisering etc. (Mayhew och van Dijk, 1997). I länder där andelen drabbade av bilstöld är hög är andelen utsatta för cykelstöld låg och tvärt om. Detta mönster gäller i stor utsträckning även i undersökningen från år 2000, dock ej lika uttalat som i tidigare undersökningar. Bakgrunden till mönstret torde vara att i länder där bilåkandet är omfattande tenderar cykelåkandet att ha mindre omfattning och vice versa.

Upprepad utsatthet för brott

En förhållandevis stor andel av de drabbade personerna uppger att de varit utsatta för cykelstöld vid mer än ett tillfälle under år 1999. Av de sammanlagt knappt 1 200 personer som fått sin cykel stulen uppger 20 procent att någon i hushållet fått sin cykel stulen mer än en gång och fyra procent uppger att de varit utsatta tre eller flera gånger. Skillnaderna mellan länderna är inte stora.

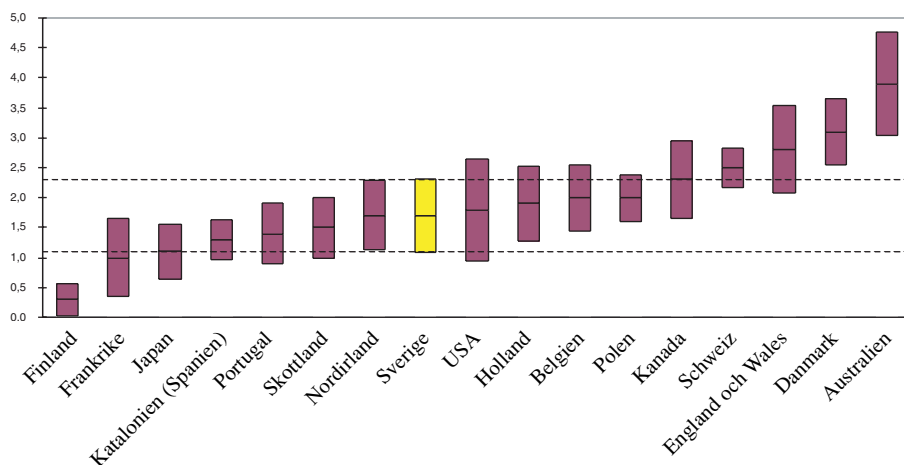
Hur allvarligt man ser på cykelstölder

Drygt hälften av dem som utsatts för cykelstöld uppger att de betraktar brottet som allvarligt eller ganska allvarligt. Detta är en förhållandevis låg andel i jämförelse med de andra brotten i studien. Lägre andel som uppfattar brottet som allvarligt finns endast för dem som varit utsatta för stöld från bil samt skadegörelse på bil.

Bostadsinbrott

I genomsnitt uppger 1,8 procent av hushållen att de varit utsatta för fullbordade bostadsinbrott under år 1999. Australien utkristalliserar sig som ett land med en jämförelsevis mycket hög frekvens av bostadsinbrott. Cirka fyra procent av hushållen i Australien drabbas under ett år. Som figur 6 visar har Australien med all säkerhet en större andel drabbade hushåll än samtliga andra länder förutom Danmark och England och Wales. Det är också mycket troligt att Australien även har en högre frekvens än dessa båda länder.

Figur 6. Andel (%) personer utsatta för bostadsinbrott (ej försök) under år 1999, av samtliga i respektive land.

Figur 6 visar även att i majoriteten av länder är andelen hushåll utsatta för inbrott i stort sett densamma som i Sverige. Noterbar är jämförelsen med de två nordiska grannländer som ingick i undersökningen. Finland har med säkerhet en lägre nivå än Sverige, vilket man för övrigt har i jämförelse med samtliga länder utom Frankrike. Danmark å andra sidan har med säkerhet en högre andel hushåll utsatta för bostadsinbrott än Sverige. Det är också troligt att Sveriges nivå är ungefär densamma som USA:s.

Upprepad utsatthet

Majoriteten, eller 86 procent, av de personer som utsatts för bostadsinbrott uppger att de drabbats en gång under året. Knappt nio procent uppger att de varit utsatta två gånger och resterande fem procent att de varit utsatta för bostadsinbrott vid tre eller flera tillfällen under året. Skillnaderna mellan länderna är relativt stor, störst inslag av upprepade utsatthet finner man i Japan, Finland och USA. Det finns dock anledning att vara mycket försiktig med resultaten från denna beräkning eftersom de baseras på ett mycket litet antal personer. Det sammanlagda antalet personer i urvalet som utsatts för bostadsinbrott är endast sex i Finland och 19 i USA.

Hur allvarligt man ser på bostadsinbrott

Bostadsinbrott betraktas ofta som ett grovt brott. En förhållandevis stor del av samtliga drabbade (77 %) uppfattar brottet som allvarligt. Endast fler utsatta för bilstöld uppger att de uppfattar brottet som allvarligt. Skillnaderna mellan länderna är även här förhållandevis liten.

Brottsförebyggande åtgärder

I undersökningen ingår även frågor som berör annat än utsatthet för brott. De intervjuade fick till exempel besvara frågor om brottsförebyggande åtgärder, framför allt åtgärder för att skydda det egna hemmet mot inbrott. Av förklarliga skäl kan även dessa frågor vara svåra att ställa i intervjuundersökningar, då de intervjuade kanske inte alltid uppger vilka åtgärder man vidtagit. Frågan kan även vara svår att tolka eftersom det inte framgår om de intervjuade vidtagit åtgärder efter det att de eventuellt varit utsatta för brott eller om åtgärderna speglar en mer allmän riskuppfattning, otrygghet eller skillnader i boende och bebyggelsestruktur. Resultaten indikerar dock att det finns en svag samvariation så att länder med en förhållandevis hög andel hushåll utsatta för bostadsinbrott också har en hög andel med vidtagna skyddsåtgärder.

I undersökningen frågade man efter sju förhållandevis vanliga skydd i privatbostäder, till exempel inbrottslarm, galler eller deltagande i grannsamverkan. Resultaten visar att skillnaderna i skyddsåtgärder är stora mellan olika länder, olika skyddsåtgärder är vanligare i olika länder. Tabell 6

visar dock att säkerhetslås på ytterdörr är den vanligaste åtgärden (44 %). Därefter följer vakthund, fönstergaller och inbrottslarm. Tolv procent av de intervjuade uppger att de deltar i grannsamverkan. Detta är dock en konsekvens av höga frekvenser i framför allt England och Wales, Skottland och Kanada. I övriga länder är denna aktivitet mindre vanligt förekommande, i Sverige uppger tre procent av de svarande att de deltagit i grannsamverkan. Man kan se att personer i Japan sällan uppger att de vidtagit några skyddsåtgärder. Resultaten visar också att svenskarna inte vidtagit skyddsåtgärder i samma utsträckning som i genomsnitt för samtliga länder i undersökningen.

Brott mot person

I undersökningen ställdes frågor om den intervjuade själv varit utsatt för misshandel, hot, sexualbrott och rån. Dessa brott är i regel svåra att belysa genom denna typ av undersökningar, framför allt på grund av brottens känsliga karaktär. Utrymmet för tolkningar och kulturella eller demografiska variationer är sannolikt också större för flera av dessa brott än det är för tillgreppsbrott. Gränsdragningen kan även vara svår mellan vissa sexualbrott och hot respektive misshandel. Frågorna är dessutom formulerade så att de

Tabell 6. Andel (%) hushåll, där åtgärder vidtagits som skydd mot inbrott, år 1999. Multipla svar tillåtes.

Land	Larm	Säkerhetslås, dörr	Fönstergaller	Vakthund	Skyddsstaket	Säkerhetsvakt	Grannsamverkan	Vägrar besvara frågan
Australien	26	67	43	44	31	4	4	4
Belgien	21	50	15	27	22	10	19	4
Kanada	23	53	20	31	20	10	29	2
Katalonien	9	38	14	10	6	1	1	4
Danmark	7	21	3	19	3	1	14	1
England och Wales	34	69	30	23	36	4	41	4
Finland	4	37	9	17	6	11	4	0
Frankrike	13	40	18	25	19	12	7	4
Japan	3	10	5	17	2	4	0	0
Holland	11	70	14	15	14	6	11	2
Nordirland	16	40	20	25	19	1	1	1
Polen	2	17	2	26	4	1	2	3
Portugal	8	36	9	9	3	1	1	1
Skottland	26	65	27	24	23	2	30	2
Sverige	10	43	7	16	2	2	3	2
Schweiz*	-	-	-	-	-	-	-	-
USA	24	53	21	36	16	7	29	10
Samtliga länder	15	44	16	23	14	5	12	3

* Data för Schweiz saknas.

inte med nödvändighet innebär att den intervjuade redogör för brottsliga handlingar. Resultaten måste därför hanteras med stor försiktighet.

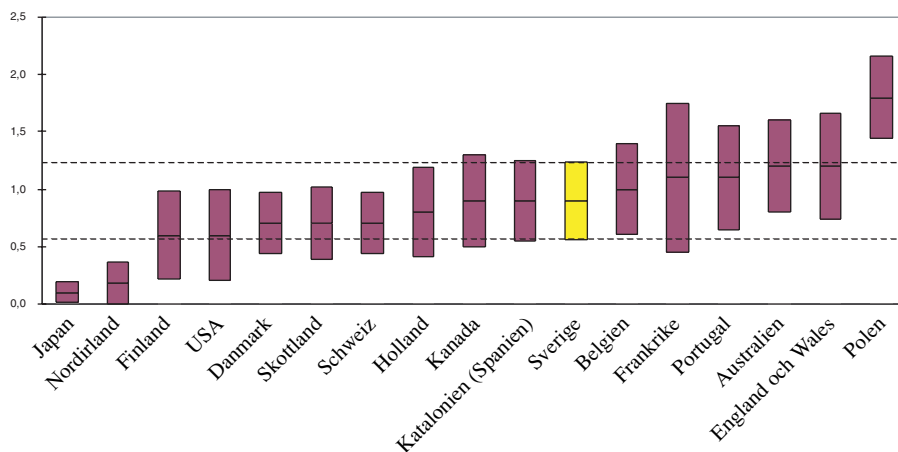
Av dessa brott är hot mest förekommande. 2,1 procent av de intervjuade uppger att de varit utsatta för hot någon gång under år 1999, 1,5 procent att de varit utsatta för misshandel och 1,7 procent att de utsatts för någon form av sexuellt stötande beteende. Motsvarande andelar för rån är 0,8 procent och för sexuellt våld 0,6 procent. Stöld av personliga föremål kan betraktas som brott mot person och rapporteras av i genomsnitt 3,9 procent av de intervjuade, fördelade i lika delar mellan utsatta för fickstöld och annan stöld av personlig egendom.

Rån

Risken att utsättas för rån är förhållandevis liten. Polen intar i detta sammanhang dock en särställning. Andelen polacker, som utsatts för rån, är med säkerhet större än motsvarande andel i flertalet övriga länder. Det är också mycket troligt att polackerna även är mer utsatta än invånarna i de länder där skillnaden jämfört med Polen inte är statistiskt säkerställd (Australien, England och Wales, Frankrike och Portugal). Ser man till lågriskländer intar på motsvarande sätt Nordirland och Japan en särställning.

Risken för svenskar att utsättas för rån ligger omkring genomsnittet för de deltagande länderna. I det sammanhanget är det också viktigt att notera att en förhållandevis stor andel av svenskarna drabbats utanför det egna landet. Detta har varit fallet vid ungefär vart femte rån som drabbat svenskar (19 %).

Figur 7. Andel (%) personer utsatta för rån under år 1999, av samtliga i respektive land.

Vapen användning – kniv är det vanligaste vapnet

Sett över samtliga redovisade rån i samtliga länder uppger något mer än en tredjedel av de svarande att gärningsmannen använt någon form av vapen. Majoriteten (2/3) av dessa uppger att vapnet har varit en kniv. Skjutvapen var vanligast i Katalonien (Spanien) och i USA. Knappt en tredjedel av de intervjuade i Sverige uppger att de varit utsatta för rån där ett vapen använts. Majoriteten av dessa, sju av åtta, svarar att en kniv använts och tre personer uppger att vapnet kommit till användning. Resultaten visar även att 54 procent av samtliga personer utsatta för rån i samtliga länder också anmält detta till polisen.

Sexualbrott

Med sexuellt våld menas våldtäkt och försök till våldtäkt men även andra händelser som sexuellt ofredande och liknande¹⁵. Resultaten tyder på att andelarna kvinnor som bedömer att de utsatts för sexualbrott är relativt sett höga i Australien (punktskattning 4,0 %) och i Finland (3,7 %), samt att andelarna är låga bland kvinnor i Polen (0,5 %) och i Portugal respektive Nordirland (0,6 %), se bilaga 2. Sverige ligger i detta avseende bland länderna med en hög nivå; 2,6 procent av de svarande kvinnorna uppger att de varit utsatta för någon form av sexualbrott under år 1999. Schweiz, Kanada, Danmark, England och Wales samt Holland bildar tillsammans med Sverige en grupp med likvärdiga andelar utsatta kvinnor. Övriga länder tenderar att ha en lägre andel kvinnor som utsatts för dessa brott.

Dessa andelsuppgifter omfattar både sexuellt våld och betydligt mindre allvarliga händelser som sexuellt stötande beteende. En särredovisning av enbart de händelser som innefattat våld ger att Sverige och Finland tenderar att ha höga andelar. 1,1 % av de kvinnor i Sverige och Finland som deltagit i undersökningen uppger att de varit utsatta för sexuellt våld, vilket är de högsta värdena bland samtliga länder. Lägst nivå bland de svarande finner man i Nordirland och Japan, där 0,1 % av kvinnorna uppger att de utsatts för sexuellt våld.

Dessa händelser är besvärliga att belysa med denna typ av undersökning, bland annat därför att det är svårt att identifiera och skilja mellan olika brottsformer. Det är också svårt att skilja brott från handlingar som av polis och åklagare inte skulle betraktas som brott. Följdfrågorna till dem som uppger att de varit utsatta för brott har dock givit möjlighet att skilja mellan olika händelser; mellan dem med fysiskt våld och dem som enbart uppfattas som opassande eller stötande beteende samt mellan händelser som man uppfattat som brott och sådana som inte uppfattas som brott.

¹⁵ I denna rapport benämns alla dessa händelser sexualbrott.

I vilken omfattning betraktas händelserna som brott

Data visar att knappt 50 procent av alla som svarat att de varit utsatta för sexualbrott också uppfattar händelsen som ett brott¹⁶. Skillnaderna mellan länderna är i detta avseende betydande. Nära 80 procent av de utsatta kvinnorna i Finland betraktar inte det inträffade som ett brott. I Frankrike är förhållandet det motsatta, drygt 80 procent av de utsatta kvinnorna uppfattar händelsen som ett brott. I Sverige är motsvarande andel 44 procent. Det finns en tendens till att de länder som har en hög nivå utsatta kvinnor också har en hög andel som inte betraktar det inträffade som ett brott. Om man tar hänsyn till dessa uppgifter och särredovisar enbart händelser som kvinnorna uppfattat som brott visar beräkningen att skillnaderna mellan länderna minskar betydligt. Figur 8 visar att speciellt i Finland, Australien och Holland innebär justeringen en påtaglig förändring. Även den svenska brottsnivån påverkas om hänsyn tas till detta.

Ett liknande mönster kan iaktas för dem som uppger att de varit utsatta för misshandel. Av samtliga dessa uppger 62 procent att den senaste händelsen (misshandel) betraktades som ett brott och 32 procent uppger motsatsen¹⁷. Även här visar resultaten betydande skillnader mellan länderna. 45 procent av de intervjuade i Belgien och 51 procent av dessa i Finland uppger att de uppfattar händelsen som ett brott. Sverige har i detta avseende en plats nära genomsnittet. 67 procent av de utsatta uppger att de betraktar den senaste händelsen som ett brott.

Detta är en god illustration av ett återkommande problem i offerundersökningar; ett problem som kan skapa tolkningssvårigheter och visar hur viktigt det är att inte betrakta information från offerundersökningar som ett "facit på den verkliga brottsligheten". Samtidigt visar det också på de speciella svårigheter som är förknippade med att via offerundersökningar belysa utsatthet för brott mot person och i synnerhet när det gäller "sexualbrott". Det ger också en god illustration av den främsta orsaken till att skillnaden mellan information från offerundersökningar och den från registrerad (polisanmäld) brottslighet ibland kan vara stor; man mäter helt enkelt olika typer av händelser.

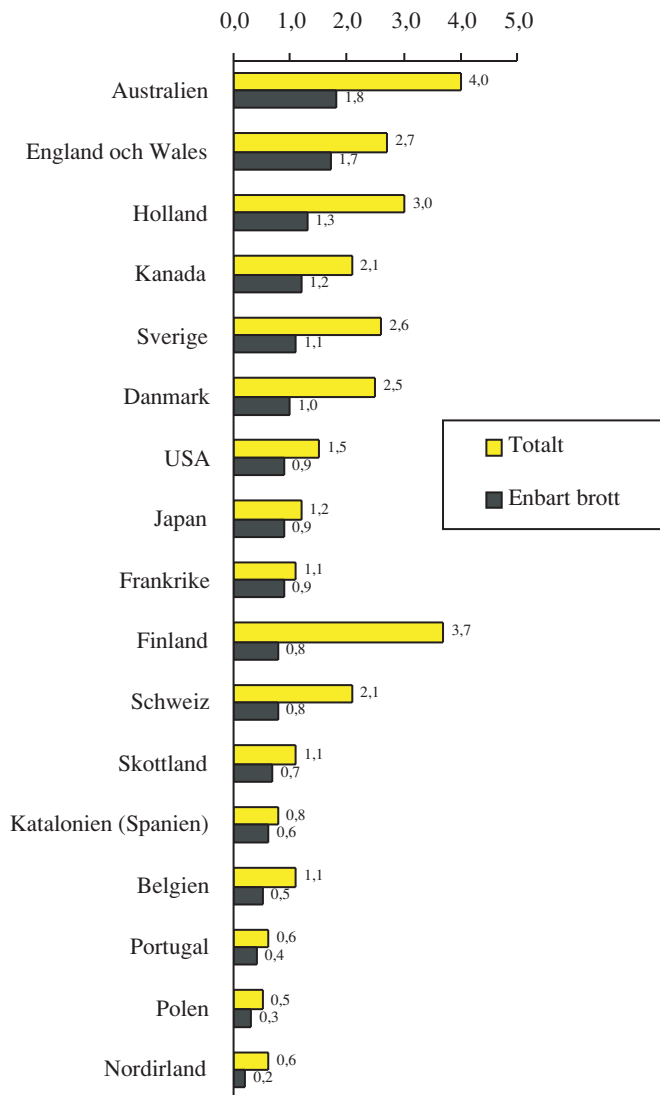
Våld och hot

Med våld och hot avses här våldshändelser som inte inkluderats i de tidigare redovisade sexualbrotten. I de frågor som ställs skiljer man mellan de hän-

¹⁶ Frågan om händelsen betraktades som ett brott avser den sista händelsen om man uppger att man varit utsatt för brott mer än en gång. För att beräkna de korrigerade nivåerna måste man anta att samtliga händelser i ett land innehåller samma andel "icke-brott" som de som redovisas som den senaste händelsen.

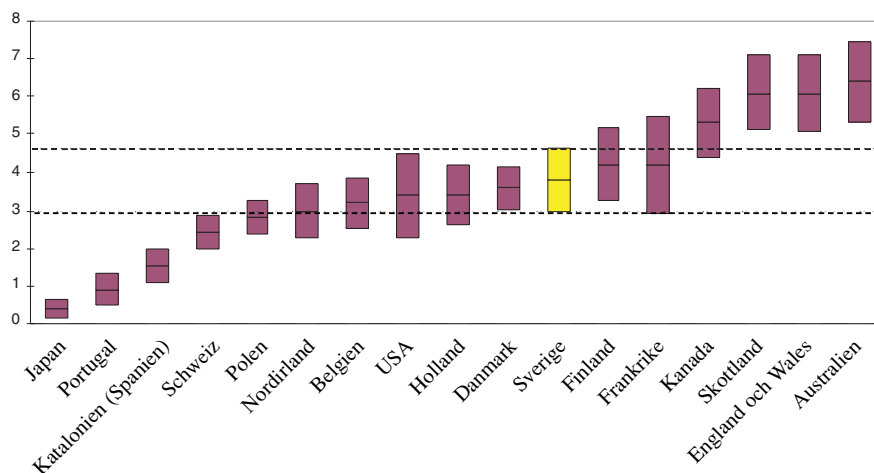
¹⁷ Därutöver uppger sex procent att de inte vet om händelsen är att betrakta som ett brott eller ej.

Figur 8. Sexualbrott, före och efter korrigering för andel händelser som inte uppfattas som brott.

delser som innefattar fysiskt våld och dem som enbart innehåller hot om våld. I den senaste undersökningen har även en ny tilläggsfråga inkluderats. En fråga som även ställdes till dem som först inte uppgivit att de varit utsatta för brott mot person. I denna fråga ombads den intervjuade att särskilt berätta om våldshändelser som utspelat sig inom familjen eller mellan nära bekanta. Syftet är att närmare belysa familjevåldet. En granskning av resultaten från

Figur 9. Andel (%) personer utsatta för våld eller hot under år 1999, av samtliga i respektive land.

den svenska undersökningen visar att denna fråga besvarats jakande av lika många män som kvinnor. Resultaten från den frågan kan därför inte enbart tolkas som ett försök att mäta kvinnomisshandel inom familjen. Införandet av denna fråga resulterade i något högre frekvenser brottsutsatta än i tidigare undersökningar. Tilläggsfrågan genererade en ökad andel på 0,8 procent utsatta personer¹⁸.

I figur 9 framgår att de anglosaxiska länderna Australien, Skottland samt England och Wales tenderar att vara högnivåländer när det gäller människor som uppger att de utsatts för våld och hot under det senaste året. Nivån i dessa länder är med säkerhet högre än i majoriteten av de övriga länderna. På motsvarande sätt föreligger markant låga nivåer i Japan, Portugal och Katalonien (Spanien). Sverige befinner sig vid genomsnittet. Flertalet övriga länder har en andel personer som utsattas för våld och hot som inte signifikant skiljer sig från den svenska andelen utsatta personer.

Av dem som rapporterat att de varit utsatta för våld eller hot uppger mindre än hälften att de varit utsatta enbart för våld. Resultaten visar att andelen utsatta för våld ger ungefär samma bild som våld och hot sammantaget. Höga värden i Skottland (punktskattning 3,0 %) och i England och Wales (2,8 %) men en även i Australien (2,4 %) och låga i Katalonien (Spanien) och Portugal (0,5 respektive 0,4 %) samt i Japan (0,1 %). Genomsnittet för samtliga länder är att 1,5 procent av de svarande uppgivit att de utsatts för våld. I Sverige är denna andel 1,2 procent.

Antalet svarande som uppger att de varit utsatta för hot är något fler än de som svarar att de varit utsatta för fysiskt våld. I genomsnitt uppgav 2,1 pro-

¹⁸ Denna andel ingår i utsatta för misshandel.

cent att de under år 1999 varit utsatta för hot om våld. Även i detta avseende blir bilden sett över olika länder ungefär densamma. Sverige ligger i detta avseende något över genomsnittet, 2,7 procent uppger att de varit utsatta för hot under år 1999.

Upprepad utsatthet för brott

Andelen utsatta för våld eller hot vid upprepade tillfällen är relativt hög. 30 procent av de utsatta personerna uppger att de varit utsatta för brott vid mer än ett tillfälle och tio procent uppger att de varit utsatta vid fem eller flera tillfällen under år 1999.

Brottsplats

Resultaten visar även att 35 procent av dem som varit utsatta för våld eller hot under år 1999 uppger att så skett i eller i närheten av hemmet. Knappt 20 procent uppger att brottet skett i arbetet och 34 procent att de varit utsatta för brottet på någon annan plats i den egna staden. Knappt hälften av de utsatta uppger att det var en okänd person som attackerade dem och en tredjedel uppger att de kunde identifiera gärningsmannen till namnet. En mer detaljerad beskrivning av dennes relation till offret vittnar om att de identifierade gärningsmännen till största del är maken, sambon eller tidigare sådan. De internationella skillnaderna är i dessa avseende osystematiska, vilket till stor del beror på att mycket få personer besvarat dessa frågor.

Urbanisering

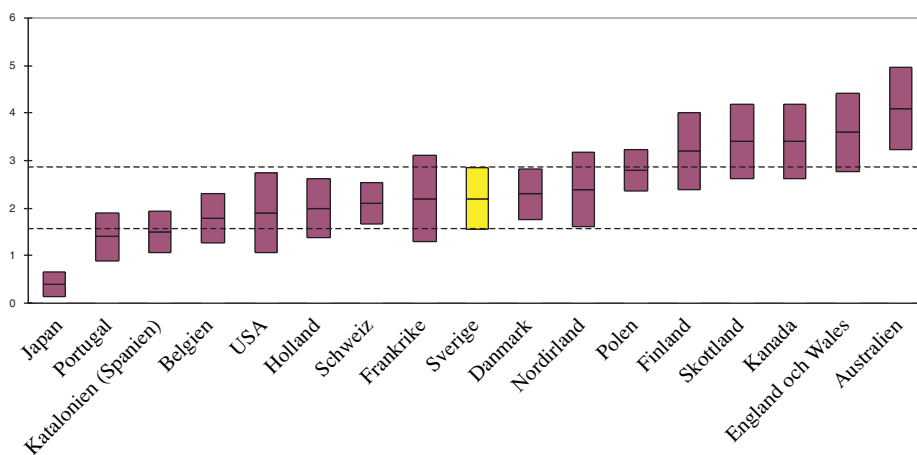
På samma sätt som tidigare har de internationella skillnaderna i andelen personer utsatta för våld och hot jämförts med de variationer i utsatthet som kan förklaras av variationer i urbaniseringsgraden. Återigen visar resultaten att skillnaderna mellan länderna är betydligt mindre än de som beror på variationerna i urbaniseringsgraden. När det gäller personer utsatta för våldsbrott finns det dock möjlighet att utöka modellen med information om den utsattes ålder, kön eller livsstil¹⁹. En analys av variationerna i utsatthet för våld och hot samt dessa egenskaper visar att risken att utsättas för brott i första hand beror på ålder (låg ålder) därefter hur ofta man går ut och roar sig, kön (män) samt urbaniseringsgraden (hög). Minst betyder vilket land man bor i (se bilaga 4).

19 Hur ofta man går ut och roar sig, t.ex. på pub eller restaurang.

Det allvarigare våldet sammantaget

En sammanslagning av de händelser som skulle kunna betraktas som de allvarligaste våldsbrotten; rån, misshandel samt sexuellt våld, ger i allt väsentligt samma bild som ovan. Högst andel personer som utsatts för dessa brott finns i Australien, där 4,1 procent har uppgivit att de utsatts och i England och Wales (3,6 %). Lägsta nivån återfinns även i detta fall bland intervjuade i Japan (0,4 %). Även i detta avseende befinner sig Sverige nära genomsnittet och det enda som med viss säkerhet kan sägas är att Sverige har en lägre nivå än Australien och en högre än Japan.

Figur 10. Andel (%) personer utsatt för rån, misshandel eller sexuellt våld.

Anmälningsbenägenhet och attityder till polisen

En uppenbar fördel med offerundersökningar av detta slag är att de visar hur stor andel av de utsatta personerna som anmäler händelsen till polisen och i förekommande fall skälen till varför man väljer att inte polisanmäla händelsen. Eftersom undersökningen begränsas på flera sätt är det olämpligt att använda dessa resultat som någon generell uppgift om mörkertalet. Resultatet ger däremot en uppfattning om anmälningsbenägenheten för olika brott som privatpersoner varit utsatta för.

I de fall den intervjuade varit utsatt för brott ställdes ett antal följdfrågor. Några av dessa behandlar faktorer som påverkar anmälningsbenägenheten, det vill säga varför han eller hon valde att anmäla eller inte anmäla det aktuella brottet till polisen. Dessutom fick personerna besvara frågor om hur de uppfattade polisens bemötande i anslutning till anmälan och brottsutredningen. Personerna fick även svara på om de kontaktat någon annan myndighet för hjälp eller rådgivning. Avslutningsvis fick de intervjuade ge ett mer allmänt omdöme om polisarbetet där de bor, oavsett om de varit utsatta för brott eller ej.

Viljan att anmäla ett brott till polisen beror till stor del på vilken typ av brott man varit utsatt för. Vissa brott anmäls i hög utsträckning. Samma mönster gäller i samtliga länder så att de som varit utsatta för bostadsinbrott, bilstöld eller mc-stöld är mest angelägna att rapportera brottet till polisen. Detta kan förmodligen förklaras av att brottet ofta representerar stora värden och att försäkringsbolagen vanligtvis kräver att en brottsanmälan bifogas till skadeanmälan. Av samtliga personer utsatta för bilstölder som redovisas i den senaste undersökningen uppgav 91 procent att brotten anmäls till polisen. Motsvarande andel för dem som varit utsatta för mc-stöld är 79 procent och för dem som varit utsatta för bostadsinbrott 77 procent.

Många andra händelser, som våld och sexualbrott, anmäls inte i samma utsträckning. Detta kan till viss del förklaras av att flera av dessa händelser inte betraktas som särskilt allvarliga och relativt ofta betraktas inte heller offret händelsen som ett brott, se ovan. Detta innebär att 36 procent av samtliga som varit utsatta för våld eller hot polisanmält händelsen och att endast 15 procent av kvinnorna som varit utsatta för sexualbrott också anmält detta till polisen.

Sammanställningen visar att skillnaderna mellan länderna ändå är stora. Andelen bilstölder som rapporteras till polisen varierar till exempel mellan 61 procent i Japan till 99 procent i Kanada. Andelen sexualbrott som rapporteras varierar mellan 1 procent i Finland och 26 procent i Frankrike. Orsaken till att dessa båda länder utgör ytterligheter i detta avseende sammanhänger med att de finska kvinnorna sällan betraktade de uppgivna händelserna som

Tabell 5. Andel polisanmälda brott efter land och typ av brott, i procent av samtliga redovisade brott, år 1999.

Land	Bil- stöld	Stöld från bil	Skade- görelse på bil	MC- stöld	Cykel- stöld	Bo- stads- inbrott	Rån	Stöld av per- sonlig egendom	Sexual brott	Våld och hot	Samt- liga brott
Australien	92	53	36	70	63	81	60	38	15	43	50
Belgien	97	71	39	91	70	92	47	56	11	30	53
Kanada	99	58	47	34	50	80	41	28	19	35	48
Katalonien	91	43	22	82	39	71	57	54	13	27	41
Danmark	98	75	43	76	67	88	73	51	12	30	56
England och Wales	89	71	43	94	69	90	59	49	14	41	53
Finland	96	69	51	100	54	71	67	37	1	26	41
Frankrike	91	64	49	78	35	73	32	51	26	34	49
Japan	61	42	21	70	36	60	31	39	11	21	39
Holland	94	77	49	90	66	91	63	50	17	42	58
Nordirland	95	61	44	100	64	86	73	30	22	55	60
Polen	92	47	28	69	50	62	40	26	18	32	40
Portugal	76	41	23	57	32	59	40	34	16	33	36
Skottland	89	69	47	100	78	91	68	58	23	41	50
Sverige	98	76	57	85	61	71	71	47	12	36	57
Schweiz	87	71	43	80	74	78	50	45	10	33	52
USA	95	61	48	71	54	71	69	31	15	53	52
Samtliga länder	91	62	41	79	56	77	55	42	15	36	49
Lägsta värde	61	41	22	34	32	59	31	26	1	21	36
Högsta värde	99	77	57	100	78	92	73	58	26	55	60

brott, medan det motsatta förhållandet rådde i Frankrike. En förhållandevis hög andel av dessa händelser betraktades där som brott.

Sverige har en sammanlagd anmälningsbenägenhet över genomsnittet i undersökningen. Resultaten visar dock att andelen är något lägre i Sverige än genomsnittet för dem som varit utsatta för bostadsinbrott eller sexualbrott och att andelen är densamma som genomsnittet för dem som varit utsatta för våld eller hot. Värt att notera är också att Sverige har en mycket hög anmälningsbenägenhet för de tre bilbrotten; bilstöld, stöld från bil samt skadegörelse på bil.

Resultaten visar även att det är små skillnader mellan de olika undersökningarna, vilket betyder att anmälningsbenägenheten inte torde ha förändrats i någon större omfattning under 1990-talet. I många fall är andelen brott, som rapporterats till polisen, i stort sett densamma i den senaste undersökningen som i de tidigare. Andelen polisanmälda mc-stölder och cykelstölder har dock minskat i den senaste undersökningen. I det första fallet beror det på en dramatisk minskning av anmälningsbenägenheten i framför allt Kanada och Polen. Minskningen av andelen anmälda cykelstölder är dock

lägre och mer spridd bland de studerade länderna. Exempelvis är Sverige ett av de länder där anmälningsbenägenheten för cykelstöld har minskat. Den genomsnittliga andelen händelser som anmäls till polisen var, sett över samtliga länder, 35 procent år 1988 och 36 procent år 1999.

Skäl att inte polisanmäla

De intervjuade fick besvara frågor om skälen till varför man inte anmält brottet till polisen. Dessa frågor begränsas till personer utsatta för bostadsinbrott, stöld ur bil, rån, sexualbrott samt våld och hot. Resultaten visar att de vanligaste skälen till att inte polisanmäla händelser är att dessa inte uppfattades som tillräckligt allvarliga. Drygt fyra av tio som besvarat denna fråga uppger detta. Drygt tio procent uppger att de löst problemet själva, respektive att de tyckte att "det var olämpligt att blanda in polisen", att "polisen ändå inte kan göra något" eller slutligen att "polisen ändå inte skulle göra något". Fördelningen av skäl för att inte anmäla brottet till polisen är i stort sett densamma för de olika brotten. Det finns även mindre skillnader mellan länderna, dock ej i sådan omfattning att det generella mönstret åsidosätts. Sverige skiljer sig inte mycket från genomsnittet för samtliga som besvarat dessa frågor. Möjligen kan man se att något fler svenskar uppger att de inte tyckte det var nödvändigt att blanda in polisen.

Skäl att polisanmäla

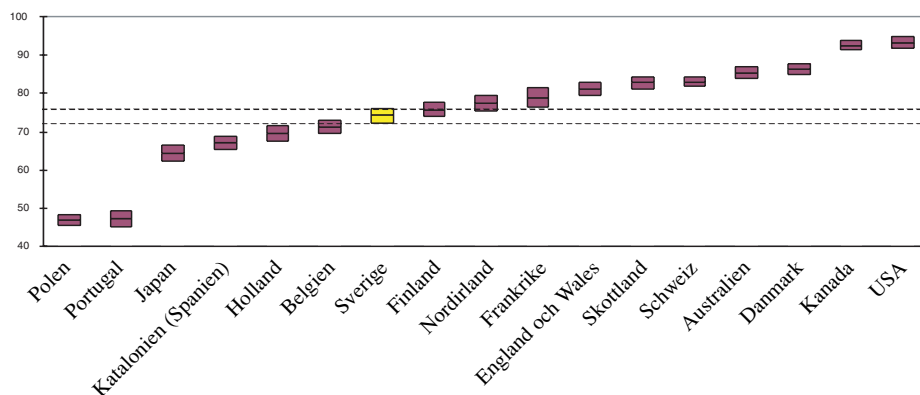
I de fall man valt att anmäla händelsen till polisen har den intervjuade fått ange skälen till detta. En sammanställning av dessa svar visar att de vanligaste skälen är att brottet betraktas som allvarligt och man ska polisanmäla sådana händelser, att man vill att gärningsmannen ska åka fast och straffas eller för att återfå egendom som stulits. Sverige ligger även här nära genomsnittet för undersökningen utom i ett avseende och det gäller andelen som uppger att de polisanmält händelsen av försäkringsskäl. Av dem som besvarat dessa frågor uppgav 52 procent av svenskarna att de polisanmälde händelsen av detta skäl. Detta är väsentligt mycket högre än genomsnittet för alla länder där 27 procent uppger detta skäl.

Bemötande av polis

I undersökningen ställdes flera frågor som behandlar uppfattningen om polisen, antingen efter det att man varit utsatt för brott eller som en mer generell uppfattning om polisarbetet i grannskapet. Det senare beskrivs genom två frågor; om man anser att polisen har kontroll över kriminaliteten i bostadsområdet och hur hjälpsam man anser att polisen är.

Figur 11 visar att uppfattningen om polisen är mest positiv i USA och i Kanada och att Sverige ligger nära genomsnittet i undersökningen där 74 procent är positiva eller mycket positiva till polisen. Minst positiv uppfattning

Figur 11. Andel (%) intervjuade som tycker att polisen gör ett bra jobb, mycket bra samt ganska bra, av samtliga i respektive land.

har personer i Portugal och i Polen. En jämförelse av de två senaste undersökningarna visar att uppfattningen om polisen är märkbart mer positiv i dag än för fyra år sedan. Detta gäller i samtliga länder utom i Sverige där andelen positiva är densamma som för fyra år sedan.

Om man varit utsatt för brott och därmed haft direkt kontakt med polis, ställdes även ett antal följdfrågor som rör uppfattningen - positiv eller negativ - om polisen. Även dessa frågor begränsas till de fem brotten, bostadsinbrott, stöld från bil, rån, sexualbrott och våld eller hot. Den generella bilden är att det inte är så stor skillnad beroende på om man varit utsatt för våldsbrott eller egendomsbrott. I båda fallen uppgav cirka 60 procent att de var nöjda med polisen. Mindre internationella skillnader finns så att personer i Danmark, Schweiz och Katalonien var nöjda med polisen då de anmält egendomsbrott men mindre nöjda efter att ha rapporterat brott mot person. Det motsatta gäller till exempel Sverige där man var mer nöjd med polisen efter att man varit utsatt för brott mot person och mindre nöjd efter att man varit utsatt för egendomsbrott.

Skälen till varför man inte är nöjd med polisen visar likaså flera brottsspecifika skillnader även om det övergripande mönstret är stabilt. Det främsta skälet, oavsett vilken typ av brott man varit utsatt för, var att man ansåg att polisen inte gjort tillräckligt. Nära hälften av dem som var missnöjda med polisen uppgav detta skäl. Det näst mest förekommande skälet är att man ansåg att polisen inte var tillräckligt intresserad (34 %). Sverige ligger i detta avseende relativt nära genomsnittet för undersökningen, med några få undantag. Resultaten visar till exempel att fler svenskar tycker att polisen inte gjort tillräckligt och att poliser uppfattats som oartiga. Svenskar skiljer sig mest från övriga länder på en punkt, 27 procent av svenskarna som besvarat dessa frågor uppgav att det tog lång tid för polisen att komma till platsen. Genomsnittet för samtliga länder i undersökningen är endast 11 procent.

Otrygghet

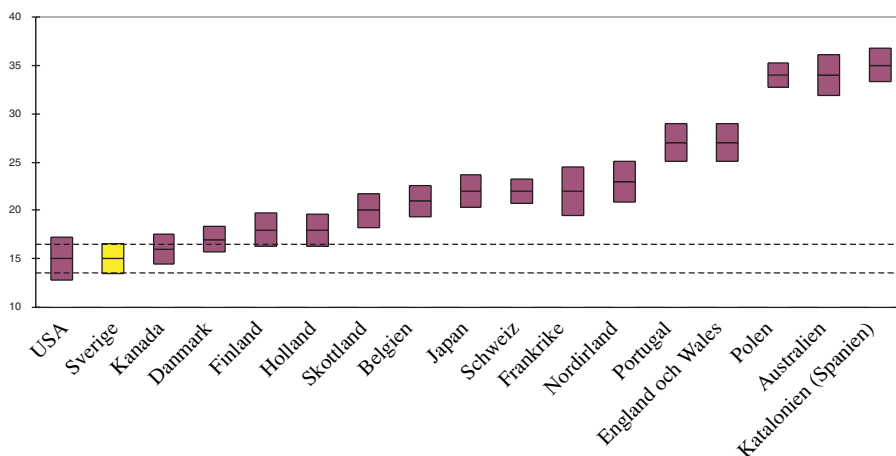
Otrygghet mäts i undersökningen på två sätt; hur otrygg man känner sig utomhus i det egna området efter mörkrets inbrott samt hur otrygg man känner sig hemma i bostaden. Resultaten av dessa frågor är svårtolkade beroende på att frågorna är mycket allmänt formulerade. De ger utrymme för intervju-personerna att tänka på risken att utsättas för flera olika typer av brott eller händelser som inte avser brott över huvud taget.

Resultaten visar dock att invånare i Katalonien, Polen och Australien är de mest otrygga och att invånare i Sverige och USA är minst otrygga ensamma utomhus i sitt bostadsområde. I de tidigare undersökningarna har Sverige genomgående haft en låg andel otrygga, i de tre senaste undersökningarna har andelen otrygga varit lägst i Sverige. Finland har likaså en stabilt låg nivå otrygga medan den låga andelen otrygga i USA år 1999 innebär en förändring jämfört med tidigare år. I undersökningen för år 1999 hade USA en nivå något över genomsnittet bland länderna i undersökningen.

Otrygghet följer inte samma mönster som utsatta för brott mot person, det vill säga länder med hög brottslighet har inte nödvändigtvis en hög andel otrygga och tvärt om. Detta gäller oavsett om man relaterar otrygghet till den sammanlagda brottsligheten eller till brott mot person (våld, hot, sexualbrott, rån eller stöld av personlig egendom).

Variationer i otrygghet har analyserats i de flesta nationella och lokala trygghetsmätningar eller offerundersökningar. Nära nog samtliga dessa visar att kvinnor är mer otrygga än män, äldre mer otrygga än yngre och personer bosatta i storstäder mer otrygga än de som bor i mindre städer eller på lands-

Figur 12. Andel (%) personer som uppger att de är otrygga ensamma ute i det egna bostadsområdet, andel otrygga av samtliga i respektive land.

bygden. Dessa mönster är stabila och gäller för de flesta industriländer. Denna undersökning visar liknande mönster; 35 procent av kvinnorna och 15 procent av männen uppger att de känner sig otrygga när de vistas ute, ensamma på kvällen i sitt bostadsområde. En fjärdedel av de intervjuade i åldern 16-24 år uppger att de känner sig otrygga medan en tredjedel av dem över 60 år känner sig otrygga. Liknande förhållande gäller mellan dem som uppger att de varit utsatta för våldsbrott och dem som inte varit utsatta. 25 procent av dem som inte varit utsatta för våldsbrott känner sig otrygga medan 34 procent av dem som varit utsatta uppger detsamma. En multivariat analys av dessa egenskaper visar att otryggheten i första hand beror på kön, om man varit utsatt för våldsbrott, urbaniseringen (hög) och ålder (hög) medan vilket land man bor i har en underordnad betydelse. Samma mönster gäller specifikt kvinnor där otryggheten i första hand kan förklaras av variationer i urbanisering, ålder och tidigare utsatthet för sexual- eller våldsbrott. Även här visar resultaten att vilket land man bor i har liten betydelse (se bilaga 5).

Avslutande kommentar

Resultaten från den fjärde internationella offerundersökningen ger många värdefulla resultat. Undersökningen har nu genomförts vid så många tillfällen att flera metodologiska problem reducerats. Bortfallet har till exempel minskat även om det i vissa länder måste betraktas som otillfredsställande högt. Det finns även utrymme för andra förbättringar. En strävan borde vara att få flera länder att delta och urvalsstorleken att öka. Det sistnämnda är naturligtvis en kostnadsfråga, men är samtidigt av stor betydelse för att mer detaljerade analyser ska kunna genomföras. Det är också enda möjligheten för att kunna minska spännvidden i de osäkerhetsintervall som omgärdar resultaten. När det gäller möjligheterna att få fler länder att delta borde dessa vara relativt stora åtminstone inom EU-samarbetet. Ett tungt vägande skäl därvidlag torde vara att denna typ av undersökningar i dagsläget är den enda realistiska möjligheten att jämföra brottsnivåer i olika länder.

Trots det ger undersökningen många intressanta resultat, såväl unika som generella. De internationella variationerna visar att ett litet antal länder ofta återfinns med hög andel personer utsatta för brott, oavsett brottstyp. Sverige har i de flesta fall en position relativt nära genomsnittet för undersökningen. Undantaget är framför allt andelen personer utsatta för cykelstöld där Sverige tillsammans med Danmark, Holland och Japan har de högsta nivåerna. Däremot uppger boende i Sverige att de känner sig trygga när de vistas utomhus i det egna bostadsområdet.

Analyserna visar likaså att skillnaderna mellan Sverige och andra länder i många fall är mycket små. Tar man i beaktande den statistiska osäkerhet som genereras av att endast ett urval av respektive lands befolkning tillfrågas faller skillnaderna mellan många länder inom de gränser som tar hänsyn till detta. De multivariata analyserna av andelen personer utsatta för brott samt otrygghet indikerar att skillnaderna mellan länderna i första hand är en effekt av annat än enbart vilket land man bor i. I samtliga fall visar beräkningarna att de internationella skillnaderna är små och att risken att utsättas för brott i betydligt högre grad kan förklaras av variationerna i urbanisering än av vilket land man bor i. Risken att utsättas för sexualbrott respektive våldsbrott kan dessutom förklaras av ålder, kön och hur mycket man deltar i nöjeslivet (se bilaga 3 - 5).

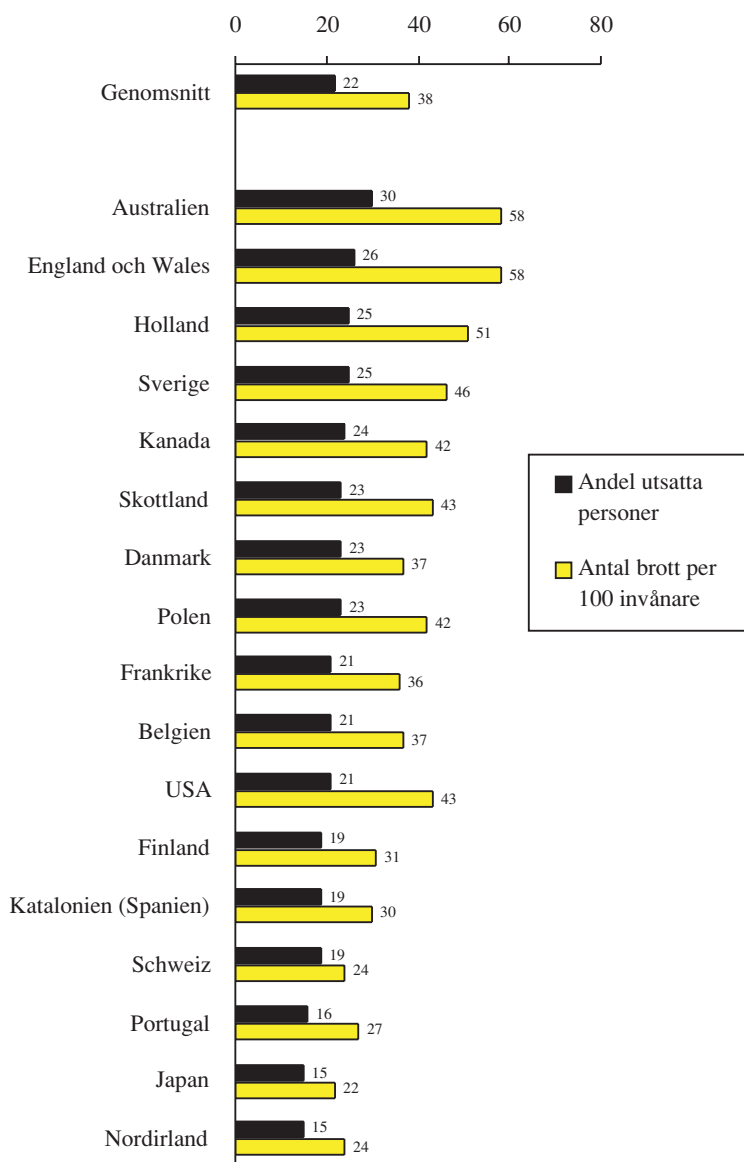
Trots att det finns många tydliga skillnader mellan länderna visar en stor del av resultaten att skillnaderna mellan länderna ändå inte är så dramatiska. Framför allt finner man att ett stort antal länder har jämförbara nivåer av många brott. Detta står i stark kontrast till den bild man får då man analyserar de internationella variationerna i den registrerade brottsligheten. I dessa undersökningar är det mycket vanligt att Sverige har en av de högsta, eller ofta den högsta brottsnivån. Undersökningar har även visat på svårigheterna att jämföra kriminalstatistiken (Europarådet, 1999) och det finns mycket som talar för att en betydande del av Sveriges höga brottsnivå kan hänföras till generösa

statistiska och administrativa regler eller rutiner (Sonefors, 1999). Resultaten från den internationella brottsofferundersökningen visar att skillnaderna inte alls är lika stora när likvärdiga undersökningsmetoder används i alla studerade länder.

Bilagor

Bilaga 1

Tabell Andel (%) personer utsatta för något av de studerade brotten samt antal brott per 100 invånare i respektive land.

Bilaga 2

Andel utsatta personer efter brottstyp, undersökningsår och land.

Land	År	Samtliga brott	Bil-stöld	Stöld från bil	Skadegörelse på bil	MC-stöld	Cykel-stöld	Bo-stads-in-brott*	För-sök bostads-inbrott	Rån	Stöld av personlig egendom	Sexual-brott	Miss-handel och hot
Australien	1989	26,1	2,3	6,9	8,8	0,3	1,9	4,4	3,8	0,9	5,0	7,3	5,2
	1992	28,6	3,1	6,6	9,5	0,3	2,1	3,7	3,8	1,3	6,5	3,5	4,7
	2000	30,0	1,9	6,8	9,2	0,1	2,0	3,9	3,3	1,2	6,5	4,0	6,4
Belgien	1989	17,7	0,8	2,7	6,6	0,4	2,7	2,3	2,3	1,0	4,0	1,3	2,1
	1992	19,3	1,0	3,9	6,1	1,1	2,8	2,1	1,6	1,0	3,1	1,4	1,8
	2000	21,4	0,7	3,6	6,1	0,3	3,5	2,0	2,8	1,0	4,1	1,1	3,2
Danmark	2000	23,0	1,1	3,4	3,8	0,7	6,7	3,1	1,5	0,7	4,1	2,5	3,6
England och Wales	1989	19,4	1,8	5,6	6,8	0,1	1,0	2,1	1,7	0,7	3,1	1,1	1,9
	1992	30,2	3,7	8,6	10,6	0,4	3,0	3,0	2,9	1,1	4,2	2,1	3,8
	1996	30,9	2,5	8,1	10,4	0,2	3,5	3,0	3,4	1,4	5,0	2,0	5,9
Finland	2000	26,4	2,1	6,4	8,8	0,4	2,4	2,8	2,8	1,2	4,6	2,7	6,1
	1989	15,9	0,4	2,7	4,0	0,0	3,1	0,6	0,4	0,7	4,3	0,5	2,9
	1992	21,2	0,7	2,9	5,6	0,3	5,0	0,6	0,6	1,0	3,4	3,7	4,4
Frankrike	1996	18,9	0,4	2,9	4,3	0,2	5,1	0,6	0,7	0,5	3,2	2,5	4,1
	2000	19,1	0,4	2,9	3,7	0,1	4,9	0,3	1,0	0,6	3,3	3,7	4,2
	1989	19,4	2,4	6,0	6,4	0,6	1,4	2,4	2,3	0,4	3,6	1,1	2,0
Holland	1996	25,3	1,6	7,2	8,3	0,8	2,8	2,3	2,2	1,0	4,0	0,9	3,9
	2000	21,4	1,7	5,5	8,2	0,3	1,8	1,0	1,3	1,1	3,0	1,1	4,2
	1989	26,8	0,3	5,2	8,2	0,4	7,5	2,4	2,6	0,8	4,4	2,6	3,3
Italien	1992	31,3	0,5	6,8	9,6	1,0	10,0	2,0	3,0	1,0	4,6	2,2	4,0
	1996	31,5	0,4	5,4	9,9	0,7	9,5	2,6	3,3	0,6	6,8	3,6	4,0
	2000	25,2	0,4	3,9	8,9	0,6	7,0	1,9	2,7	0,8	4,7	3,0	3,4
Japan	1992	24,6	2,7	7,0	7,6	1,5	2,3	2,4	1,7	1,3	3,6	1,7	0,8
	1989	8,5	0,2	0,7	2,5	0,2	3,5	0,7	0,2	—	0,2	1,0	0,7
	1992	—	1,1	2,3	—	3,2	9,6	1,1	—	—	1,3	1,8	0,5
Kanada	2000	15,2	0,1	1,6	4,4	1,0	6,6	1,1	0,8	0,1	0,5	1,2	0,4
	1989	28,1	0,8	7,2	9,8	0,4	3,4	3,0	2,7	1,1	5,5	4,0	3,9
	1992	28,4	1,3	7,3	8,5	0,2	3,7	3,4	2,7	1,2	5,5	3,8	4,8
Katalonien (Spanien)	1996	25,2	1,5	6,2	6,2	0,1	3,3	3,4	2,8	1,2	5,7	2,7	4,0
	2000	23,8	1,4	5,4	5,5	0,1	3,5	2,3	2,3	0,9	4,7	2,1	5,3
	1989	19,0	0,4	5,3	7,7	0,6	0,4	1,3	0,6	0,9	3,0	0,8	1,5
Nordirland	1989	14,9	1,6	4,0	4,4	0,1	1,6	1,1	0,9	0,5	2,2	1,9	1,8
	1996	16,8	1,6	3,1	6,7	0,0	1,2	1,5	1,1	0,5	2,5	1,2	1,7
	2000	15,0	1,2	2,7	4,5	0,0	1,4	1,7	0,9	0,1	2,2	0,6	3,0
Norge	1989	16,4	1,1	2,8	4,6	0,3	2,8	0,7	0,4	0,5	3,2	2,2	3,0
Nya Zeeland	1992	29,4	2,7	6,9	7,9	0,3	4,4	4,3	3,6	0,7	5,3	2,7	5,7
Polen	1992	27,0	0,7	5,3	4,7	1,0	4,2	2,1	2,3	1,7	8,1	3,6	4,2
	1996	22,9	0,9	5,7	5,4	0,3	3,2	2,0	1,8	1,8	5,6	1,5	3,7
	2000	22,7	1,0	5,5	7,0	0,1	3,6	2,0	1,3	1,8	5,3	0,5	2,8
Portugal	2000	15,5	0,9	4,9	6,3	0,3	0,8	1,4	1,2	1,1	1,9	0,6	0,9
Schweiz	1989	15,6	0,0	1,9	4,1	1,2	3,2	1,0	0,2	0,5	4,5	1,7	1,2
	1996	26,7	0,1	3,0	7,1	1,4	7,0	1,3	1,1	0,9	5,7	4,6	3,1
	2000	18,2	0,3	1,7	3,9	0,2	4,7	1,1	1,8	0,7	4,4	2,1	2,4

fortsättning, Andel utsatta personer efter brottstyp, undersökningsår och land.

Land	År	Samtliga brott	Bilstöld	Stöld från bil	Skadegörelse på bil	MC-stöld	Cykelstöld	Bostadsinbrott*	Förbostadsinbrott	Rån	Stöld av personlig egendom	Sexualbrott	Miss-handel och hot
Skottland	1989	18,6	0,8	5,4	6,5	0,3	1,0	2,0	2,1	0,5	2,6	1,2	1,8
	1996	25,6	1,7	6,6	9,8	0,1	1,9	1,5	2,4	0,8	4,5	1,3	4,2
	2000	23,2	0,7	4,2	9,0	0,1	2,0	1,5	1,9	0,7	4,6	1,1	6,1
Spanien	1989	24,8	1,4	9,6	6,6	0,8	1,1	1,6	2,1	3,1	5,2	2,3	3,1
Sverige	1992	21,5	1,7	3,9	4,5	0,6	7,0	1,4	0,8	0,3	4,2	0,9	2,7
	1996	24,0	1,2	4,9	4,6	0,5	8,8	1,3	1,1	0,5	4,6	2,9	4,5
	2000	24,7	1,3	5,3	4,6	0,4	7,2	1,7	0,7	0,9	5,8	2,6	3,8
USA	1989	28,9	2,1	9,2	8,9	0,1	3,0	3,8	5,4	1,9	4,5	4,5	5,4
	1992	26,1	2,6	7,0	8,0	0,4	2,9	3,1	3,9	1,5	5,3	2,3	4,7
	1996	24,2	1,9	7,5	6,7	0,2	3,3	2,6	3,0	1,3	3,9	2,5	5,7
	2000	21,1	0,5	6,4	7,2	0,3	2,1	1,8	2,7	0,6	4,9	1,5	3,4
Västtyskland	1989	21,9	0,4	4,7	8,7	0,2	3,3	1,3	1,8	0,8	4,0	2,8	3,1
Österrike	1996	18,8	0,1	1,6	6,7	0,0	3,3	0,9	0,5	0,2	5,0	3,8	2,1
Samtliga länder**	1989	20,2	1,1	5,0	6,5	0,4	2,7	2,0	1,9	0,9	3,5	2,4	2,8
	1992	22,1	1,8	5,4	6,4	1,0	5,1	2,3	2,1	0,9	4,3	2,4	3,3
	1996	24,2	1,2	5,2	7,2	0,4	4,4	1,9	2,0	0,9	4,7	2,4	3,9
	2000	21,3	1,0	4,6	6,6	0,3	3,2	1,8	1,8	0,8	3,9	1,7	3,5

* Endast fullbordade brott

** Samtliga länder som deltagit i respektive undersökning.

Källa: Van Kesteren m.fl., 2000, appendix 4.

Bilaga 3

Multipel logistisk regression, andel utsatta för bilstöld, n=39 517.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,014	0,002	0,968	1,001
Urbanisering	0,121	11,254	0,001	1,128

Multipel logistisk regression, andel utsatta för stöld ur eller från bil, n=39 517.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,006	15,519	0,000	1,024
Urbanisering	0,016	104,122	0,000	1,181

Multipel logistisk regression, andel utsatta för skadegörelse på bil, n=39 517.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,005	25,989	0,000	1,027
Urbanisering	0,014	120,899	0,000	1,164

Multipel logistisk regression, andel utsatta för mc-stöld, n=39 517.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,024	0,617	0,432	0,981
Urbanisering	0,061	2,463	0,117	1,101

Multipel logistisk regression, andel utsatta för cykelstöld, n=39 517.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,007	6,877	0,009	1,019
Urbanisering	0,019	53,296	0,000	1,145

Multipel logistisk regression, andel utsatta för bostadsinbrott, n=39 517.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,009	1,660	0,198	0,988
Urbanisering	0,024	29,518	0,000	1,138

Multipel logistisk regression, andel utsatta för rån, n=39 517.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,013	4,254	0,039	1,028
Urbanisering	0,034	41,368	0,000	1,246

Multipel logistisk regression, andel utsatta för stöld av personlig egendom, n=39 517.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,006	7,389	0,007	1,018
Urbanisering	0,016	124,279	0,000	1,201

Multipel logistisk regression, andel utsatta för sexualbrott, endast kvinnor, n=21 600.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,014	7,717	0,005	0,962
Urbanisering	0,034	43,950	0,000	1,255

Multipel logistisk regression, andel utsatta för misshandel eller hot, n=39 517.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,007	3,146	0,076	0,988
Urbanisering	0,018	34,035	0,000	1,112

Bilaga 4

Multipel logistisk regression, andel utsatta för sexualbrott, endast kvinnor, n=21 600.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,014	5,247	0,022	0,969
Urbanisering	0,035	30,488	0,000	1,213
Ålder	0,061	105,839	0,000	0,532
Deltagande i nöjesliv	0,066	33,811	0,000	0,681

Multipel logistisk regression, andel utsatta för våld eller hot, n=39 517.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,007	1,154	0,283	0,992
Urbanisering	0,018	24,703	0,000	1,096
Kön	0,065	12,167	0,000	0,798
Ålder	0,027	168,070	0,000	0,703
Deltagande i nöjesliv	0,031	29,125	0,000	0,845

Bilaga 5

Multipel logistisk regression, andel otrygga i det egna bostadsområdet, n=39 517.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,003	6,534	0,011	1,008
Urbanisering	0,008	659,354	0,000	1,232
Kön	0,029	1428,240	0,000	2,992
Ålder	0,010	170,767	0,000	1,143
Utsatta för våld	0,071	52,674	0,000	1,679

Multipel logistisk regression, andel otrygga i det egna bostadsområdet, endast kvinnor, n=21 600.

Regressor	S.E.	Wald	P-värde	Oddsquot
Land	0,004	0,004	0,949	1,000
Urbanisering	0,010	368,979	0,000	1,216
Ålder	0,013	54,449	0,000	1,098
Utsatta för våld	0,097	15,847	0,000	1,472
Utsatta för sexualbrott	0,127	8,757	0,003	1,458

Referenser

Barclay, G., Tavares, C. och Siddique, A. (2001). *Home Office Statistical Bulletins no 6 / 01*. Research and Development & Statistics Directorate. London, UK.

Brottsförebyggande rådet (1999). *Internationella jämförelser av brottsligheten*. BRÅ-rapport 1999:3. Stockholm: Brottsförebyggande rådet. Fritzes.

Europarådet (1999). *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics*. Strasbourg: Council of Europe. PC-S-ST (99) 8 DEF.

European Union (2001). *Towards a Knowledge-based Strategy to Prevent Crime*. Conclusions, EU-Conference on Crime Prevention, Sundsvall 21-23 feb. 2001. European Union.

Holzman, H. R. och Piper, L. (1998). Measuring Crime in Public Housing: Methodological Issues and Research Strategies. *Journal of Quantitative Criminology*, vol 14 nr 4 s. 331-351.

Interpol (1999). *International Crime Statistics*. Interpol.

Mayhew, P. och van Dijk, J. J. M. (1997). *Criminal Victimization in Eleven Industrialised Countries*. Key Findings from the 1996 International Crime Victims Survey. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. Ministry of Justice, The Netherlands.

Newman, G. (ed) (1999). *Global Report on Crime and Justice*. United Nations Office for Drug Control and Crime Prevention. Centre for International Crime Prevention. New York: Oxford University Press.

Sonefors, M. (1999). *Internationella jämförelser av kriminalstatistiken*. PM. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

Van Kesteren, J., Mayhew, P., Nieuwebeerta, P. och Bruinsma, G. (2000). *Criminal Victimization in Seventeen Industrialised Countries*. Key Findings from the 2000 International Crime Victims Survey. Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum. Ministry of Justice, The Netherlands.

English summary

Crime in different countries

Author:

Lars Dolmén

Published by:

National Council for Crime Prevention (BRÅ)

P.O. Box 1386

SE-111 93 Stockholm, Sweden

Reference:

BRÅ-report 2001: 18

ISSN 1100-6676, ISBN 91-38-31892-X

Available in Swedish from:

Fritzes kundservice

SE-106 47 Stockholm, Sweden

A great deal of interest is focused on international comparisons of crime. Comparative studies contribute to the understanding of domestic crime and provide an opportunity to identify both unique and more general crime patterns. One common method of conducting such studies is to compare official crime statistics in various countries. However, differences in legislation and the way crime statistics are produced mean that such international comparisons are very difficult.

The international crime victim survey was created as one means of attempting to find comparable international data on crime. It is constructed in such a way as to minimise many of the problems known to affect comparability. There are nonetheless a number of important factors which mean that the results should still be treated with some caution. There is no doubt, however, that for the moment this survey provides the best opportunity to compare the proportion of persons exposed to crime in different countries.

The study shows that it is safe to say that a higher proportion of people are exposed to crime in Australia than in any other country. The proportion of people exposed to crime in Northern Ireland, Japan and Portugal can safely be said to be lower than it is in other countries. It can safely be said that the proportion of people exposed to crime in Sweden is lower than in Australia, and higher than in Northern Ireland, Japan, Portugal, Switzerland, Catalonia (Spain) and Finland.

The analyses also show that in many cases, the differences between Sweden and other countries are small. Since the surveys are based on a sample from the population of each country, the differences often fall within a range that can be accepted as the result of random variation. The analyses of the proportion of people exposed to crime also indicate that the differences between countries are primarily an effect of factors other than merely the country where people live. The calculations show that the cross-national differences are often small and that the risk of being exposed to crime is explained much better by variations in the level of urbanisation than by variations in country of residence. In addition, the risk of exposure to sex crimes and crimes of violence is also affected by the age of the victim and the extent to which they participate in nightlife activities.